

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

PROGRAM ROZVOJE PARDUBICKÉHO KRAJE

OZNÁMENÍ KONCEPCE

Zpracováno ve smyslu § 10c a přílohy č. 7 zákona
č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí

prosinec 2010

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PARDUBICKÝ KRAJ

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST

www.esfcr.cz

REALIZAČNÍ TÝM ZPRACOVATELE PRK:

GaREP, spol. s r. o.:

PhDr. Iva Galvasová

Ing. Jan Binek, Ph.D.

Mgr. Jan Holeček

RNDr. Kateřina Chabičovská

Ing. Alena Přibylíková

RNDr. Hana Svobodová

doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D.

Mgr. Michael Pondělíček

REALIZAČNÍ TÝM ZPRACOVATELE SEA:

AMEC s.r.o.:

Oznámení zpracoval:

Mgr. Jana Švábová Nezvalová

držitelka autorizace ke zpracování dokumentace a posudku

podle § 19 zákona č. 100/2001 Sb.,

MŽP č.j. 32190/ENV/09 ze dne 29.4.2009

Pracovní tým AMEC s.r.o., syntéza:

Krajina, fauna, flóra a ekosystémy:

Mgr. Marek Toman, Brno, tel.: 543 428 311

Hydrogeologie, geologie, syntéza:

Mgr. Jana Švábová Nezvalová, Svitavy, tel: 725 607 977

Analýza složek životního prostředí:

Ing. Radka Koukalová, Brno, tel.: 725 607 974

Prosinec 2010

Obsah

Obsah	2
Přehled zkratk	3
Úvod.....	5
ČÁST A ÚDAJE O PŘEDKLADATELI.....	6
1. Název.....	6
2. IČ	6
3. Sídlo.....	6
4. Oprávněný zástupce	6
ČÁST B ÚDAJE O KONCEPCI	7
1. Název	7
2. Obsahové zaměření	7
3. Charakter koncepce.....	9
4. Zdůvodnění potřeby pořízení.....	10
5. Základní principy a postupy řešení	10
6. Hlavní cíle	11
7. Přehled uvažovaných variant řešení	16
8. Vztah k jiným koncepcím a možnost kumulace vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví s jinými záměry	16
9. Předpokládaný termín dokončení	18
10. Návrhové období	18
11. Způsob schvalování	18
ČÁST C ÚDAJE O DOTČENÉM ÚZEMÍ	19
1. Vymezení dotčeného území	19
2. Výčet dotčených územních samosprávných celků, které mohou být koncepcí ovlivněny	19
3. Základní charakteristiky stavu životního prostředí v dotčeném území	19
3.1. Obyvatelstvo a veřejné zdraví	19
3.2. Ovzduší a klima	22
3.3. Hluk a další fyzikální a biologické charakteristiky	26
3.4. Povrchová a podzemní voda	26
3.5. Půda	30
3.6. Horninové prostředí a přírodní zdroje.....	31
3.7. Fauna, flóra a ekosystémy	33
3.8. Ochrana přírody a krajiny	34
3.9. Krajina.....	35
3.10. Hmotný majetek a kulturní památky	38
3.11. Dopravní a jiná infrastruktura	39
3.12. Jiné charakteristiky životního prostředí	40
4. Stávající problémy životního prostředí v dotčeném území.....	43
ČÁST D PŘEDPOKLÁDANÉ VLIVY KONCEPCE NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A VEŘEJNÉ ZDRAVÍ.....	47
1. Předpokládané vlivy koncepce na složky životního prostředí a veřejné zdraví	47
2. Vlivy koncepce na referenční cíle ochrany životního prostředí	48
ČÁST E DOPLŇUJÍCÍ ÚDAJE	49
1. Výčet možných vlivů koncepce přesahujících hranice České republiky.....	49
2. Mapová a jiná dokumentace týkající se údajů v oznámení koncepce	49
3. Další podstatné informace předkladatele o možných vlivech na životní prostředí a veřejné zdraví	49
4. Stanoviska orgánů ochrany přírody dle § 45i odst. 1, zákona č. 114/1992 Sb.	49

Přehled zkratk

AVČR	Akademie věd České republiky
B(a)P	benzopyren
CEITEC	Středoevropský technologický institut
CR	cestovní ruch
ČOV	čistírna odpadních vod
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EAFRD	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EIA	posuzování vlivů na životní prostředí (<i>angl.</i> Environmental Impact Assessment)
EO	ekvivalentní obyvatel
EPO	Evropský patentový úřad
EU	Evropská unie
EUR	euro (měnová jednotka Evropské hospodářské a měnové unie)
EU ETS	obchodovací schéma Evropské unie s emisemi (<i>angl.</i> EU Emission Trading Scheme)
EVL	evropsky významná lokalita soustavy NATURA 2000
HDP	hrubý domácí produkt
CHKO	chráněná krajinná oblast
CHOPAV	chráněná oblast přirozené akumulace vod
IDS	integrovaný dopravní systém
KO	komunální odpad
KPÚ	komplexní pozemkové úpravy
LDN	léčebna dlouhodobě nemocných
LSPP	lékařská služba první pomoci
LV	imisiční limit (z <i>angl.</i> Limit Value)
MHD	městská hromadná doprava
MCHÚ	maloplošné chráněné území
MT	mez tolerance
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NEHAP	Akční plán zdraví a životního prostředí ČR
NP	národní park
NRP	národní rozvojový plán
NSRR	národní strategický referenční rámec
NUTS	statistická územní jednotka Evropské unie (<i>fr.</i> Nomenclature des Unites Territoriales Statistique, <i>angl.</i> Nomenclature of Units for Territorial Statistics)
OOP	orgán ochrany přírody
OP	operační program
OP	ochranné pásmo
OPPI	operační program průmysl a inovace
OPVK	operační program vzdělávání pro konkurenceschopnost

Projekt Efektivní veřejná správa a přátelské veřejné služby – Smart administration je spolufinancovaný Evropským sociálním fondem prostřednictvím OP LZZ a krajským rozpočtem.

OPVVI	operační program výzkum a vývoj pro inovace
OSN	Organizace spojených národů
OZKO	oblast se zhoršenou kvalitou ovzduší
OŽP	ochrana životního prostředí
PAU	polyaromatické uhlovodíky
PCB	polychlorované bifenylly
PHO	pásma hygienické ochrany
Pk	Pardubický kraj
PM ₁₀	tuhé znečišťující látky frakce do 10 µm (<i>angl.</i> Particle Matter)
PO	ptačí oblast soustavy NATURA 2000
POH	plán odpadového hospodářství
POPD	plán otírky a přípravy dobývání
PRK	program rozvoje kraje
REZZO	registr emisí a zdrojů znečišťování ovzduší
RIS	regionální inovační strategie
ROP	regionální operační program
SŽD	střední délka života
SEA	posouzení vlivů koncepce na životní prostředí (<i>angl.</i> Strategic Environmental Assessment)
SF	strukturální fond
SHR ČR	strategie hospodářského růstu České republiky
SUR ČR	strategie udržitelného rozvoje České republiky
SWOT	analýza silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb (<i>angl.</i> Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats)
TEN-T	Trans European Network - Transport
TINA	Transport Infrastructure Needs Assessment in Central and Eastern Europe
TV	cílový imisní limit (z <i>angl.</i> Target Value)
TZL	tuhé znečišťující látky
ÚSES	územní systém ekologické stability
UZIS	Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
VaV	věda a výzkum
VD	vodní dílo
VKP	významný krajinný prvek
VŠ	Vysoká škola
VTP	vědecko-technologický park
WHO	Světová zdravotnická organizace
ZVS	zemědělská vodohospodářská správa
ZZS	zdravotnická záchranná služba

Úvod

Oznámení koncepce (dále jen "oznámení")

PROGRAM ROZVOJE PARDUBICKÉHO KRAJE

(dále jen "PRK") je vypracováno ve smyslu § 10c zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, v platném znění. Oznámení je zpracováno v rozsahu přílohy č. 7 k zákonu a slouží jako základní podklad pro zjišťovací řízení podle § 10d zákona.

Předkladatelem koncepce je Pardubický kraj.

Oznámení je zhotoveno firmou AMEC, s.r.o. na základě smlouvy o dílo, uzavřené s firmou GAREP, spol. sr.o., zpracovatelem Programu rozvoje Pardubického kraje.

Zpracování oznámení proběhlo v listopadu až prosinci 2010. Oznámení je výsledkem práce pracovní skupiny, sestavené z pracovníků firmy AMEC, s.r.o., specializovaných na jednotlivé oblasti životního prostředí.

Hlavním cílem oznámení je poskytnout podklad pro provedení zjišťovacího řízení dle § 10d zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění zákona č. 93/2004 Sb.

ČÁST A

ÚDAJE O PŘEDKLADATELI

Koncepci předkládá Pardubický kraj.

1. Název

Pardubický kraj

2. IČ

70892822

3. Sídlo

Komenského nám. 125
532 11 Pardubice

4. Oprávněný zástupce

Mgr. Radko Martínek
hejtman Pardubického kraje
radko.martinek@pardubickykraj.cz

ČÁST B

ÚDAJE O KONCEPCI

1. Název

Program rozvoje Pardubického kraje

2. Obsahové zaměření

Jedná se o koncepci připravovanou jako aktualizaci stávajícího Programu rozvoje Pardubického kraje, který je zpracováván na následující programové období let 2012 - 2016. Program rozvoje Pardubického kraje je hlavním nástrojem řízení a koordinace rozvoje kraje. Je zpracováván na období čtyř až pěti let. V návaznosti na vizi a strategické cíle kraje a ve vazbě na programové priority politické reprezentace kraje konkretizuje pro plánovací období cíle, priority a rozvojové aktivity v kraji. Hlavním aktérem zpracování a realizace je kraj jako samosprávný subjekt. Program na základě spolupráce aktérů zúčastněných při jeho tvorbě vymezuje nositele přípravy a realizace rozvojových aktivit a projektů a stanoví způsob a pravidla financování a implementace.

Po formální stránce se program člení na dvě základní části, a to část analytickou a návrhovou, jež obsahuje rovněž část implementační (realizační). Program dále obsahuje návrh monitoringu realizace koncepce.

Jádro analytické (informační) části programu kraje tvoří profil kraje. Jeho cílem není vyčerpávající charakteristika situace v kraji, nýbrž faktografické zhodnocení vývoje v posledních letech a identifikace rozvojových problémů a rozvojových dispozic. V souladu s potřebami kraje a v zájmu jasnosti a přehlednosti byl proto profil zpracován stručně a účelně. Pro podrobnější informace lze odkázat na tematické koncepční dokumenty kraje, které se věnují vybraným oblastem podrobněji.

V současné době je ukončeno zpracování analytické části koncepce a rovněž bylo dokončeno její připomínkování ze strany krajského úřadu a pracovních skupin. Připravován je koncept návrhové části, který bude průběžně konzultován na setkáních pracovních skupin (únor – duben 2011) a připomínkovan ze strany KÚ. Současně s přípravou samotné koncepce probíhá její posuzování vlivů na životní prostředí (SEA) jako ex-ante hodnocení.

Program rozvoje Pardubického kraje 2012 - 2016 bude strukturován následovně:

A. ANALYTICKÁ ČÁST

A.1 Základní charakteristika kraje

A.2 Tematická analýza

A.2.1 Analýza sociálního prostředí

A.2.2 Analýza ekonomického prostředí

A.2.3 Analýza environmentálního prostředí

A.2.4 Analýza prostorového uspořádání území a vztahů rozhodujících subjektů

A.3 Regionální analýza

A.4 SWOT analýza

B. NÁVRHOVÁ ČÁST

B.1 Vymezení rozvojových záměrů

B.1.1 Vize a cíle, rozvojové scénáře

B.1.2 Priority a jejich specifikace

B.1.3 Opatření a jejich specifikace do aktivit

B.2 Implementace

B.3 Monitoring

Zpracovatelem dokumentu Programu rozvoje Pardubického kraje je firma GAREP, spol. s r.o.

Analytická část

Analytická část PRK, která je v současné době již dokončena, je tvořena čtyřmi základními částmi – základní charakteristika kraje, tematická analýza, regionální analýza a SWOT analýza. Jádro analytické části programu kraje tvoří tematická analýza, která představuje stručný profil kraje a je členěna dle tří základních pilířů udržitelného rozvoje, které jsou doplněny o průřezový prostorový pilíř. Cílem tematické analýzy není vyčerpávající charakteristika situace v kraji, nýbrž stručné zhodnocení vývoje v posledních letech a identifikace rozvojových problémů dispozic. Pro podrobnější informace lze odkázat na jednotlivé tematické koncepční dokumenty kraje.

V regionální analýze je kladen důraz na vnitřní strukturu kraje, která je zde řešena z pohledu vybraných charakteristik jednotlivých správních obvodů obcí s rozšířenou působností (ORP) ve vývoji posledních let.

Stěžejní poznatky z analytické části koncentruje a shrnuje poslední bod analytické části, SWOT analýza, která ve stručných výrociích zachycuje klíčové skutečnosti o silných a slabých stránkách kraje a o příležitostech a hrozbách působících na kraj zvnějšku. Stručné shrnutí jednotlivých bloků analýz je také vždy uvedeno v jejich závěru.

V přílohách analytické části je jako její nedílná součást zařazeno zhodnocení naplňování aktuálně platného Programu rozvoje Pardubického kraje 2007–2010 a posouzení reálných dopadů jeho aktivit včetně zachycení dotační podpory ze strany kraje.

Celá analytická část byla posouzena v rámci připomínkového řízení, projednána na zasedání pracovních skupin a následně dopsána do finální podoby, na kterou bude navazovat návrhová část Programu rozvoje Pardubického kraje na roky 2012–2016.

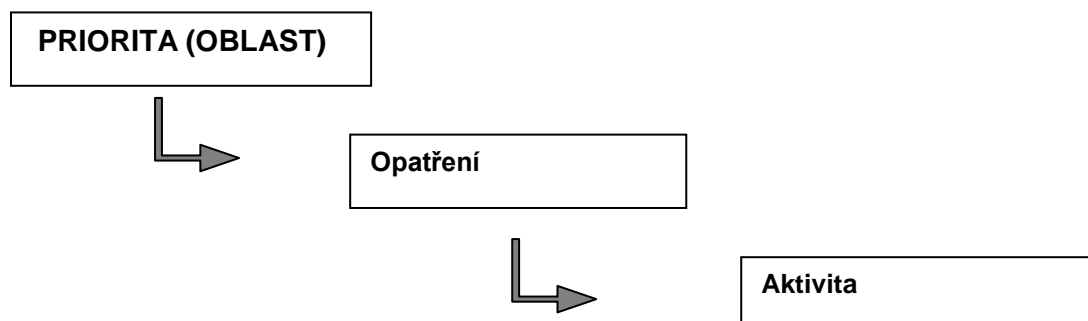
Návrhová část

Návrhová část tvoří klíčovou část programu rozvoje kraje. Návrhová část Programu rozvoje Pardubického kraje bude tvořena třemi základními částmi: vymezením rozvojových záměrů, implementací a monitoringem PRK. Věcně bude navazovat na výsledné poznatky části analytické a návrhová část bude rozvíjena v zájmu možnosti realizace o poznatky a navrhované záměry hlediska finančního kontextu, monitoringu a realizačních – implementačních – mechanismů.

Z hlediska procesního bude návrhová část tvořena v úzké součinnosti zpracovatele a objednatele a také s dalšími partnery z pracovních skupin. Během realizace návrhové části proběhne setkání pracovních skupin a na závěr i veřejné projednání pracovní verze celého dokumentu. Ze strany zpracovatele budou již do procesu aktivně zapojeni odborníci na hodnocení SEA, kteří svým expertním dohledem zajistí budoucí bezproblémovější hodnocení vlivu dokumentu na životní prostředí.

V první fázi věcného vymezení rozvojových záměrů bude navržena základní vize (motto) Pardubického kraje na následující období jeho platnosti 2012–2016 a budou predikovány jeho rozvojové scénáře do roku 2020. Následně na to dojde ke stanovení prioritních oblastí rozvoje kraje a bude zformulován koncept návrhu opatření a aktivit. Tento návrh bude rozšířen a konkretizován na základě výše naznačených podkladových materiálů zejména koncepčních dokumentů Pardubického kraje. Vymezení rozvojových záměrů PRK bude koncipována tímto způsobem:

VIZE (MOTTO) PARDUBICKÉHO KRAJE

Další součástí návrhové části PRK bude kapitola zaměřená na jeho implementaci do praktického života kraje. Implementací rozumíme v obecné rovině uskutečňování, naplňování, realizaci. Ve vazbě na návrhovou část budou formulovány procesy a jejich nositelé vztahující se k uskutečňování programu a zejména k sledování výstupů, výsledků a dopadů rozvojových aktivit a k jejich vyhodnocování s přihlédnutím k plánu realizace aktivit v letech 2012 a 2013. Bude zde definováno zapojení aktérů rozvoje kraje se zaměřením na jednotlivé odbory Pardubického kraje vzhledem k jejich kompetenci do realizace, resp. do věcné garance, jednotlivých aktivit PRK. V této části také budou vybrány problémové regiony Pardubického kraje, kterým bude věnována nadstandardní péče. Na základě odsouhlasení jejich struktury objednatel tak bude připraven seznam regionů pro soustředěnou podporu ze strany kraje pro roky 2012 – 2016 a návrh nejvhodnějšího způsobu jejich podpory ze strany kraje.

Důležitou kapitolou návrhové části PRK bude systém monitoringu spolu s uvedením indikátorů výsledků a dopadů včetně specifikace jejich zdrojového pokrytí, referenčních hodnot a úrovně hodnocení. Bude třeba zhodnotit přehled aktivit spojených s přímými prostorovými změnami, pomocí něhož bude docházet k přímé vazbě mezi PRK a Zásadami územního rozvoje Pardubického kraje.

Podklady a zdroje

Základním podkladovým materiálem pro tvorbu PRK bude, vedle různých dostupných statistických zdrojů, aktualizovaná verze původního Programu rozvoje Pardubického kraje schválená Zastupitelstvem Pardubického kraje v září 2006. Dalšími směrnými dokumenty pro dopracování Programu jsou Programové prohlášení Rady Pardubického kraje z roku 2008, aktuální verze Zásad územního rozvoje Pardubického kraje, aktuální verze územně – analytických podkladů a dokončené i rozpracované koncepce rozvoje jednotlivých odvětví v Pardubickém kraji.

3. Charakter koncepce

Hlavním záměrem aktualizovaného Programu rozvoje Pardubického kraje je formulovat rozvojové aktivity kraje a rozfázovat jejich realizaci na období pěti let tak, aby co nejučinněji přispívaly k vyváženému a udržitelnému rozvoji územního obvodu kraje. Limitem jsou mu zejména vlastní disponibilní finanční rozpočtové prostředky. V rámci programu rozvoje kraje musí být nastaveny priority, opatření a aktivity tak, aby na jedné straně co nejefektivněji směřovaly k zajištění (zejména obligatorních) veřejných služeb ze strany kraje, na druhé straně vytvářely co nejvhodnější podmínky pro život a podnikání a nevedly ke zhoršení kvality životního prostředí. Priority by měly být formulovány s přihlédnutím k jednotlivým složkám socioekonomické reality kraje a především s ohledem na nosné rozvojové směry v nejbližších letech. Tato zacílenost umožní řešit rozvoj více provázaně s ohledem na různé oblasti životních podmínek obyvatel kraje i subjektů na jeho území působících a sníží riziko rezortní svázanosti.

Program rozvoje Pardubického kraje bude zpracován pro období 2012–2016 s indikativním zařazením období let 2017–2020 (ve vazbě na plánované cíle strukturální politiky EU).

4. Zdůvodnění potřeby pořízení

Ke konci roku 2010 končí platnost čtyřletého Programu rozvoje Pardubického kraje 2007–2010, a vzhledem k potřebám kraje a díky získanému projektu z Evropských fondů je možno provést zásadní aktualizaci stávajícího Programu tak, aby vznikl natolik inovovaný dokument, který pro další období své platnosti (nyní pět let od r. 2012 do r. 2016) bude adaptabilní na dopady ekonomické recese a s ní souvisejícím očekávaným výrazným poklesem rozpočtových příjmů. Právě v tomto kontextu nabývá na naléhavosti potřeba racionálního využívání rozpočtových prostředků kraje, a tím i daleko vyšší důraz na koncepční výběr finančně dosažitelných rozvojových aktivit ovlivňujících charakter dalšího vývoje v kraji.

5. Základní principy a postupy řešení

Metodický postup formulace koncepce se skládá ze třech základních fází:

1. zpracování analýzy (regionální benchmarking, kvantitativní a kvalitativní analýza hospodářství, dále pak budou do návrhu koncepce promítnuty návrhy z jednání pracovních skupin);
2. návrh strategické části koncepce (vize, cíle, priority, opatření a aktivity);
3. návrh implementace a monitoringu koncepce.

Program rozvoje kraje je nástrojem řízení a koordinace rozvoje kraje. Jeho zpracování a do jisté míry i realizace je nutně založena na společném úsilí celé řady subjektů v kraji. Způsob, jakým se na zpracování dokumentu podílí subjekty působící v kraji, je mnohdy rozhodující pro účelnost i samotnou realizovatelnost celého tohoto koncepčního dokumentu.

Proces tvorby dokumentu je proto navržen tak, aby byl v maximální míře legitimní a transparentní a aby vhodným způsobem začlenil reprezentanty hlavních aktérů rozvoje kraje i širokou veřejnost do procesu zpracování. Rozhodujícími subjekty v procesu tvorby programu rozvoje kraje jsou subjekty regionální politiky (zástupci obcí, měst, svazků obcí, podnikatelů, profesních organizací, vzdělávacích institucí, NNO a dalších). Klíčová role také spočívá v součinnosti orgánů kraje a zástupců odborů krajského úřadu. Do procesu se na základě veřejné výzvy mohou zapojit nejen všechny relevantní subjekty, jichž se otázky dalšího rozvoje kraje týkají, ale i široká veřejnost, která rovněž v budoucnu pocítí dopady současných i minulých rozhodnutí.

Orientační postup prací:

- Úvodní jednání a vyjasnění východisek (červenec 2010).
- Zpracování analytické části (červen - září 2010).
- Konzultace analytické části v rámci kraje (říjen - listopad 2010).
- Návrh vize kraje, jeho scénářů vývoje a hlavních prioritních oblastí (prosinec 2010 – leden 2011).
- Jednání tematických pracovních skupin (říjen 2010 - únor 2011).
- Zpracování věcného základu návrhové části (prosinec 2010 - březen 2011).
- Konzultace návrhové části v rámci kraje (duben 2011).
- Jednání tematických pracovních skupin (duben 2011)
- Veřejné připomínkování návrhové části (květen 2011).
- Veřejné projednání (srpen 2011).
- Finalizace dokumentu (listopad 2011).

Hlavním řídicím rozhodovacím orgánem v rámci procesu zpracování dokumentu jsou zástupci zadavatele. Schází se průběžně dle potřeby, přijímá stanoviska k dílčím postupovým krokům a jednotlivým částem dokumentu a schvaluje další postup prací. Jednotliví členové zadavatele jsou v čele pracovních skupin.

K jednotlivým navrženým tematickým věcným oblastem návrhové části jsou na základě provedených analýz vytvořeny pracovní skupiny (PS). V čele PS stojí věcně příslušní členové řídicí skupiny. Vedle zástupců relevantních odborů jsou členy PS zástupci různých subjektů z kraje (zejména zástupci organizací s krajskou působností), a to zejména z různých sektorů i území. PS ze svých jednání pořizuje zápis vyjadřující, zda jsou k projednávaným podkladům nějaké výhrady či nikoliv a co se v tomto směru doporučuje učinit.

6. Hlavní cíle

Po vyhodnocení všech disponibilních poznatků a východisek rozvoje kraje byly navrženy tři tematické priority a jedna územní (regionální) priorita, pro něž jsou specifikovány strategické cíle a následně definována opatření rozvoje Pardubického kraje pro období 2012–2016:

A. KVALITNÍ LIDSKÉ ZDROJE

- ✓ Priorita věcně zastřešuje hlavní veřejné služby v gesci kraje a rozvíjí zázemí pro kvalitní život obyvatel (*školské, zdravotnické, sociální služby, kultura, sport, volnočasové aktivity*).

B. KONKURENCESCHOPNÁ EKONOMIKA KRAJE

- ✓ Priorita obsahuje rozvoj klíčových aspektů konkurenceschopnosti a připravenosti kraje, a to zejména hospodářské, výzkumné a dopravní dispozice kraje (*podnikání, věda a výzkum, trh práce, cestovní ruch, doprava a obslužnost*).

C. ZDRAVÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

- ✓ Priorita umožňuje provázání a sladění rozvojových procesů ve vztahu k přírodnímu prostředí kraje (*multifunkční zemědělství, vodní hospodářství, odpady, ochrana území a krajiny, energetika, bezpečnost a ochrana obyvatel*).

D. KOORDINOVANÝ PROSTOROVÝ ROZVOJ KRAJE

- ✓ Priorita umožňuje vzájemné provázání principů regionálního a územního rozvoje a rozvoje spolupráce a vztahů relevantních aktérů ve vymezených územích kraje i mimo ně (*koncepční řízení, urbanizační procesy, rozvoj venkova, vnější vztahy kraje, spolupráce veřejné a soukromé sféry, přeshraniční spolupráce*).

Jedním z průřezových úkolů Programu rozvoje Pardubického kraje je zformulovat a rozfázovat rozvojové aktivity kraje na období pěti let tak, aby co nejúčinněji přispívaly k vyváženému rozvoji jeho územního obvodu. V rámci PRK musí být nastaveny priority, opatření a aktivity tak, aby na jedné straně co nejefektivněji směřovaly k zajištění (zejména obligatorních) veřejných služeb ze strany kraje, na druhé straně vytvářely co nejvhodnější podmínky pro život a podnikání.

Výše uvedený návrh čtyř rozvojových priorit je formulován s přihlédnutím k jednotlivým složkám socioekonomické reality kraje, jejich vzájemné vazbě a především s ohledem na nosné rozvojové směry v nejbližších letech. Tato zacílenost umožní řešit rozvoj více provázaně s ohledem na strategické cíle a bez rezortní svázanosti. V dílčí specifikaci těchto priorit v konkrétnější úrovni jejich opatření a aktivit bude také rozlišena významně územní charakteristika navržených záměrů, a to zejména ve vazbě na vymezené problémové regiony.

Vyústěním procesu přípravy a projednání PRK bude přijetí tohoto dokumentu kompetentními orgány kraje a jeho postupná cílevědomá realizace, s neopomenutelným aspektem monitoringu naplňování priorit a jejich cílů v PRK stanovených

V současnosti je dokončena analytická část PRK a příprava návrhové části PRK se nachází ve fázi připomínkování návrhu vize, prioritních oblastí, jejich strategických cílů a opatření. Zde, pro účely oznámení koncepce a základního přehledu o obsahu návrhové části Programu, uvádíme stávající znění návrhu prioritních oblastí, cílů a opatření Programu rozvoje Pardubického kraje. Dokumentace SEA, jež bude zpracována cca v průběhu první poloviny roku 2011 v rámci další fáze procesu posouzení vlivů koncepce na životní prostředí, bude pracovat již s finální verzí návrhové části tak, aby bylo možné vyhodnotit vlivů finálního znění koncepce na životní prostředí.

Návrhová část PRK se bude opírat především o poznané potřeby daného území (objektivně zjištěné skutečnosti, doplněné o poznatky z jednání se zástupci kraje a členy pracovních skupin). Získané poznatky je ovšem žádoucí konstruktivně konfrontovat se směry rozvoje kraje jako celku i se zájmy na úrovni celorepublikové, specifikovanými v příslušných strategických dokumentech. Zohlednit je potřeba také finanční možnosti realizace navržených aktivit, a to z vlastních zdrojů kraje i z různých dotačních programů. Návrhová část je specifikována takovým způsobem, aby byla efektivně a konstruktivně naplněna vize rozvoje kraje a formulované priority a strategické cíle.

Konkrétními východisky pro specifikaci návrhové části PRK jsou zejména:

- *Výsledky vycházející z tematické analýzy kraje, regionální analýzy jednotlivých ORP a SWOT analýzy kraje*

Zpracované analýzy se týkaly čtyř pilířů rozvoje – sociální, ekonomický, environmentální a prostorový. Byla hodnocena specifika řady socioekonomických jevů v prostředí kraje a pozornost byla věnována také prostorovým rozdílům v úrovni jednotlivých ORP kraje.

- *Programové cíle koalice ČSSD a KPK na období 2008–2012*

Programové cíle koalice jsou klíčovým dokumentem specifikujícím rozvojové cíle, jichž hodlá Rada kraje v daném volebním období dosáhnout. Poměrně obecně formulované cíle jsou v jednotlivých (tematicky zaměřených) člancích prohlášení podrobněji rozvedeny formou konkrétních aktivit.

- *Strategické dokumenty na evropské a národní úrovni*

Nastavení priorit a opatření musí respektovat určitý rámec, vymezený ve strategických a koncepčních dokumentech vyšších hierarchických úrovní. Návrhová část musí odpovídat trendům reflektovaným v evropských a národních strategických dokumentech.

- *Možnosti financování navržených aktivit – z rozpočtu kraje, fondů EU a státního rozpočtu ČR*

V aktuálním programovém období EU má Česká republika možnost čerpat značný objem financí z operačních programů. Kromě toho existují i národní a krajské dotační zdroje. Ve srovnání s evropskými programy je jejich objem výrazně menší, přesto však jejich vliv na rozvoj kraje je poměrně významný. Jedním důvodem je to, že tyto zdroje umožňují financování i jiných typů aktivit než zdroje evropské. Zároveň je také podávání žádostí o podporu z národních a krajských zdrojů ve srovnání s „evropskými“ žádostmi značně jednodušší, takže jsou více dostupné i pro menší subjekty (obce, podnikatelé, NNO...), jež mají pro zpracování žádostí omezené personální i finanční kapacity.

- *Faktické možnosti a svěřené pravomoci kraje, na základě kterých může kraj pečovat o vyvážený rozvoj svého území*

Kraj a krajský úřad disponují řadou pravomocí v samostatné a přenesené působnosti, které mohou využívat k podpoře rozvoje svého území. Tyto pravomoci se promítají do konkrétních aktivit. Vycházejí zejména ze zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, a zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ale i z dalších právních předpisů.

- *Vyjednávací proces s relevantními aktéry rozvoje v rámci platformy pracovních skupin v průběhu realizace jednotlivých částí PRK*

Finálním aspektem tvorby návrhové části PRK se tak stává proces vyjednávání o rozvojových záměrech a jejich konkrétních výsledcích v podobě modifikované struktury hlavních priorit a cílů rozvoje a jejich specifikace z hlediska potřeb i možností jejich budoucí realizace v podobě rozvojových opatření. V tomto procesu je důležité využít expertních poznatků zapojených aktérů v rámci pracovních skupin, akceptace jejich zájmů a potřeb v konstruktivní konfrontaci s „objektivními“ poznatky o výchozí situaci v kraji. Získané závěry z procesu vyjednávání nad jednotlivými kapitolami PRK mohou ve své konečné podobě přinést i nové návrhy na řešení a ovlivnit přijetí konečných rozhodnutí o zaměření budoucích směrů rozvoje kraje.

Pro formulování a vymezení priorit jejich cílů a následných opatření návrhové části byla důležitá skutečnost, že PRK je dokumentem poměrně obecným a že jeho význam tkví především ve vymezení budoucích představ o daném území a napomáhá formulovat rozvojové směry, které k naplnění této vize povedou. Konkrétnější specifikace budoucí skutečnosti je pak spíše záležitostí specializovaných koncepcí jednotlivých odborů kraje. Obecně lze konstatovat, že významným rozdílem věcného zaměření krajského programu oproti „realizačním“ koncepčním dokumentům je především umožnění globálního pohledu na rozvíjené území, definování strategických rozvojových trendů (cílů) a podchycení rozvojových možností v celém spektru nejrůznějších oblastí.

Pro výsledné vymezení a specifikaci priorit, jejich strategických cílů a opatření je kromě využití disponibilní faktografie žádoucí promítnout i potřeby, zájmy a strategická rozhodnutí představitelů kraje a různých regionálních subjektů. Pro další rozvoj všech relevantních subjektů na území kraje je klíčová informace o tom, které aktivity jsou v kraji žádoucí a podporované.

Rozvojové priority a jejich strategické cíle - stav rozpracovanosti k 13. 12. 2010

A. Kvalitní lidské zdroje

- Zlepšení podmínek pro vzdělávání obyvatel v souvislosti s jejich životním cyklem a zvýšení jejich uplatnitelnosti na trhu práce.
- Zajištění adekvátní kvality zdravotních a sociálních zařízení a dostupnosti jejich služeb pro všechny skupiny obyvatel.
- Rozšíření a zkvalitnění nabídky aktivit pro organizované i neorganizované trávení volného času.

B. Konkurenceschopná ekonomika kraje

- Nadprůměrně rychle rostoucí HDP mezi kraji v ČR.
- Pravidelné posilování výzkumného a inovačního potenciálu uvnitř jednotlivých ORP a celkové ekonomické výkonnosti kraje.
- Efektivní využívání potenciálu vybraných regionů kraje v oblasti rozvoje udržitelného cestovního ruchu.
- Posílení příznivé geografické polohy kraje jako důležité spojnice mezi územím Čech a severní i jižní částí Moravy v oblasti zlepšeného napojení na nejvýznamnější komunikační tahy.
- Zajištění adekvátní dopravní obslužnosti všech území kraje.
- Zefektivnit čerpání dotací do kraje a všech jeho regionů.

C. Zdravé životní prostředí

- Zajištění šetrného hospodaření v souvislosti s rozrůstáním infrastruktury v území a zachování krajinného rázu vybraných regionů.
- Adekvátní a objektivní ochrana a zvyšování kvality jednotlivých složek životního prostředí v kraji zejména v postižených lokalitách.
- Dosažení vyššího stupně napojení jednotlivých území kraje, zejména jeho okrajových částí, na základní technickou infrastrukturu a rozvoj komplexní péče o povrchové i podzemní vody.
- Efektivní koordinace ochrany obyvatel kraje a zajištění jejich bezpečnosti, případně včasné pomoci při extrémních stavech.
- Využití nových technologií a efektivních inovativních řešení při nápravě environmentálních problémů v území.

D. Koordinovaný prostorový rozvoj kraje

- Snižování socioekonomických rozdílů v návaznosti na sociodemografické ukazatele mezi jednotlivými částmi kraje (ORP).
- Budování silných partnerských vztahů rozvojových aktérů založených na meziregionální a mezinárodní spolupráci nejen na úrovni veřejné správy.
- Koordinovaný a integrovaný rozvoj systému osídlení kraje, včetně funkčního využití území a snižování disparit posilováním problémových území při respektování jejich přírodních a kulturních hodnot.
- Širší využívání místního potenciálu při rozvoji jednotlivých částí kraje v souladu s principy udržitelného rozvoje.

Rozvojové priority a jejich opatření

A. Kvalitní lidské zdroje

Opatření A.1: Podpora kvalitního systému vzdělávání

Cíl: Zajistit optimalizaci systému školství v kraji, spočívající v zajištění ekonomiky provozu škol a průběžně zvyšovat lidský potenciál kraje formou širší nabídky a vyšší kvality vzdělávacích aktivit.

Opatření A.2: Zkvalitňování zdravotní péče a zvýšení její dostupnosti i v odlehlých částech kraje

Cíl: Rovnoměrné pokrytí zdravotními službami na území celého kraje, vyšší počet lékařů, kvalitnější zdravotní péče.

Opatření A.3: Rozvoj kvalitního systému poskytování sociálních služeb

Cíl: Rozšíření spektra nabídky nejen pobytových a ambulantních, ale zejména terénních sociálních služeb, decentralizace jejich poskytování.

Opatření A.4: Posílení kulturní rozmanitosti kraje a zvýšení identifikace obyvatel s územím

Cíl: Kultivovat lidský potenciál kraje formou širší nabídky kulturního vyžití.

Opatření A.5: Podpora rozvoje sportovních a volnočasových aktivit

Cíl: Kultivovat lidský potenciál kraje formou širší nabídky vyžití v oblasti sportu a volného času.

B. Konkurenceschopná ekonomika kraje

Opatření B.1: Podpora podnikání – Rozvoj infrastruktury pro rozvoj podnikání a inovací, rozvoj klastrů a kooperačních sítí, informační a metodické aktivity na podporu podnikání, podpora optimálního využití disponibilních ploch pro podnikání a rozvoj ekonomických odvětví s vyšší přidanou hodnotou (znalostní ekonomika)

Cíl: Zvýšit podnikatelskou aktivitu v kraji, zvýšit počet fungujících klastrů, revitalizovat a vhodně využít, co největší množství rozvojových ploch, které ztratily svůj původní účel nebo chátrají a zajistit lepší možnost uplatnění kvalifikovaných pracovníků (zejména v oblasti aplikovaného výzkumu a strategických služeb).

Opatření B.2: Podpora vědy, výzkumu, vývoje a inovací

Cíl: Zvýšit uplatnění výsledků vědy a výzkumu v ekonomickém rozvoji kraje, zvýšit počet inovačních patentů a firem tohoto potenciálu využívajících.

Opatření B.2: Rozvoj potenciálu pracovních sil

Cíl: Snížit nerovnováhu mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce, podpora efektivních nástrojů trhu práce ve vztahu k budoucím potřebám hospodářství

Opatření B.3: Zlepšení kvality základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu a jejího využití při rozvoji atraktivit ČR

Cíl: Zlepšit stav turistické infrastruktury a zvýšit kvalitu a nabídku skutečných turistických atraktivit a aktivit.

Opatření B.4: Koordinovaný rozvoj marketingu cestovního ruchu a tvorby turistických produktů

Cíl: Zvýšit počet návštěvníků kraje, zvýšit obsazenost lůžkových kapacit, provázet turistické atraktivity a zlepšit nabídku aktivit pro návštěvníky.

Opatření B.5: Podpora budování a zkvalitňování páteřní infrastruktury procházející Pardubickým krajem

Cíl: Aktivní podpora pokračování výstavby a zkvalitňování hlavních páteřních tras (silnice, železnice) Pardubického kraje.

Opatření B.6: Zkvalitnění regionální dopravní infrastruktury s cílem jejího adekvátního napojení na páteřní infrastrukturu

Cíl: Optimalizace technického stavu a provozu dopravní infrastruktury vzhledem k jejímu zatížení.

Opatření B.7: Rozvoj systému veřejné dopravy a jeho postupná integrace

Cíl: Zrychlit a zkvalitnit veřejnou dopravu (zlepšit dopravní obslužnost)

Opatření B.8: Rozvoj ostatních druhů dopravy (letecká, vodní, bezmotorová...)

Cíl: Propojování kraje na okolní území i prostřednictvím jiných způsobů dopravy než jen pomocí silnice a železnice.

C. Zdravé životní prostředí

Opatření C.1: Podpora multifunkčního zemědělství a údržby krajiny

Cíl: Zachovat konkurenceschopné multifunkční zemědělství s kvalitními produkty.

Opatření C.2: Efektivní nakládání s odpady

Cíl: Snižovat produkci odpadů, zajišťovat neškodné nakládání s odpady a odstraňovat škodlivé látky ze životního prostředí.

Opatření C.3: Rozvoj infrastruktury vodního hospodářství a zvýšení ochrany vodních zdrojů v území

Cíl: Posilovat kapacity a kvalitu vodohospodářského zařízení a rekognoskaci zdrojů vod vzhledem k potenciálnímu rozvoji daného území.

Opatření C.4: Zvyšování kvality životního prostředí

Cíl: Postupné navyšování podílu adekvátních zvláště chráněných území Pardubického kraje až na průměrnou hodnotu České republiky.

Opatření C.5: Zkvalitňování stavu energetické infrastruktury a zvýšení její účinnosti a šetrnosti

Cíl: Rozvíjení soustav zásobování energiemi včetně využití obnovitelných zdrojů energie.

Opatření C.6: Zvyšování bezpečnosti a ochrany obyvatel kraje

Cíl: Zvýšení flexibility integrovaného záchranného systému kraje vzhledem k novým výzvám (např. bleskové povodně nebo terorismus).

D. Koordinovaný prostorový rozvoj kraje

Opatření D.1: Využívání koncepčních nástrojů strategického a územního plánování při vytváření podmínek pro vyvážený rozvoj Pardubického kraje

Cíl: Zvýšit efektivitu vytváření a důsledněji uplatňovat nástroje řízení a koordinace rozvoje kraje.

Opatření D.2: Systematické a koordinované vytváření podmínek pro rozvoj polycentrické struktury kraje založené na potenciálních městských rozvojových pólech (Pardubice, Chrudim, Svitavy, dvojměstí Česká Třebová-Ústí nad Orlicí a Vysoké Mýto-Choceň)

Cíl: Propojování a posilování zejména hospodářské role vybraných městských území v kraji.

Opatření D.3: Posilování rozvojových šancí vymezených problémových regionů kraje s důrazem na venkovské oblasti

Cíl: Zvýšit koncentraci realizace rozvojových aktivit a aplikaci rozvojových nástrojů v problémových regionech. Zvýšit dopravní dostupnost venkovských a odlehlých regionů a jejich zásobení technickou infrastrukturou.

Opatření D.4: Rozvíjení vnějších vztahů a spolupráce Pardubického kraje nejen v rámci Evropské unie.

Cíl: Zvýšit využití založených vnějších vztahů spolupráce Pardubického kraje, postupně je efektivně rozvíjet a v souladu s možnostmi navazovat nové.

Opatření D.5: Koordinované rozvíjení spolupráce veřejného, soukromého a neziskového sektoru při realizaci rozvojových záměrů v kraji i regionech

Cíl: Zlepšit podmínky pro spolupráci soukromého, veřejného a neziskového sektoru (např. PPP, MAS, organizace cestovního ruchu apod.) a posílit synergické efekty pro rozvoj území.

Opatření D.6: Zlepšování mezikrajských vazeb a přeshraniční spolupráce Pardubického kraje se sousedními územími (okolní kraje, Polsko).

Cíl: Účelně rozvinout formy, obsah i efekty dosavadní přeshraniční spolupráce Pardubického kraje.

7. Přehled uvažovaných variant řešení

Program rozvoje Pardubického kraje pro období let 2012 - 2016 není řešen variantně.

8. Vztah k jiným koncepcím a možnost kumulace vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví s jinými záměry

Koncepční dokumenty kraje a jejich souvislosti

Pardubický kraj má zpracovanou celou řadu tematických krajských koncepcí. Jde o dokumenty různé doby vzniku, délky platnosti, míry obecnosti i celkového pojetí. Jsou důležitým vstupem pro identifikaci jednotlivých aktivit naplňovaných v programu rozvoje. Program rozvoje je současně dokumentem propojujícím zpracované koncepce v kontextu aktuální socioekonomické i politické situace.

Program rozvoje Pardubického kraje bude zpracován tak, aby plně v souladu s těmito dokumenty:

- Lisabonská strategie;
- ROP NUTS II Severovýchod
- Strategie hospodářského růstu České republiky;
-
- Zásady územního rozvoje Pardubického kraje.

Ostatní strategické dokumenty přijaté na národní a regionální úrovni relevantní vzhledem k problematice životního prostředí jsou uvedeny dále. Jedná se o:

Mezinárodní úroveň:

- Kjótský protokol k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu
- Rámcová úmluva OSN o změně klimatu
- Rámcová směrnice pro vodní politiku Společenství (2000/60/ES)
- Směrnice Evropského parlamentu a rady 2005/32/ES o stanovení rámce pro určení požadavků na ekodesign energetických spotřebičů

Národní úroveň:

- Politika územního rozvoje (2008)
- Strategie udržitelného rozvoje ČR (2004)
- Státní politika životního prostředí (2004)
- Plán odpadového hospodářství ČR (2003)
- Státní surovinová politika (1999)
- Státní energetická politika (2004)
- Národní alokační plán k EU ETS

Projekt Efektivní veřejná správa a přátelské veřejné služby – Smart administration je spolufinancovaný Evropským sociálním fondem prostřednictvím OP LZZ a krajským rozpočtem.

- Strategie ochrany klimatického systému Země v ČR (1999)
- Národní program na zmírnění dopadů změny klimatu v ČR (2004)
- Akční plán zdraví a životního prostředí České republiky (1998)
- Zdraví pro všechny v 21. století - Zdraví 21 (2002)
- Národní program na podporu úspor energie a využití obnovitelných a druhotných zdrojů energie (2002)
- Vodohospodářská politika ČR (2004)
- Integrovaný národní program snižování emisí ČR (2004)
- Národní strategie ochrany biologické rozmanitosti (2005)
- Státní program ochrany přírody a krajiny ČR (1998)
- Národní lesnický program (2003)
- Dopravní politika ČR (2005)
- Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy (2004)
- Národní implementační plán Stockholmské úmluvy (2004)

Regionální úroveň:

- Zásady územního rozvoje Pardubického kraje (2010)
- Koncepce rozvoje muzejnictví (2010)
- Plán odpadového hospodářství Pardubického kraje (2010)
- Střednědobá koncepce zdravotnictví Pardubického kraje (2010)
- Aktualizovaná koncepce ochrany přírody Pk (2009)
- Aktualizace programu ke zlepšení kvality ovzduší Pk (2009)
- Akční plán silnic II. a III. třídy v majetku Pardubického kraje (2008)
- Studie potenciálního vlivu výškových staveb a větrných elektráren a na krajinný ráz území Pardubického kraje (2008)
- Dlouhodobý záměr vzdělávání (2008)
- Aktualizovaná koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Pardubického kraje (2008)
- Koncepce povodňové ochrany Pardubického kraje
- Koncepce podpory státní památkové péče 2006-2012
- Územní energetická koncepce Pardubického kraje (2005)
- Program ke snižování emisí Pardubického kraje (2004)
- Krajská koncepce hospodaření s odpady
- Regionální inovační strategie
- Plánování v oblasti vod

Nelze vyloučit ani přítomnost dalších koncepcí resp. programů různých subjektů. Vlivy realizace všech koncepcí budou vzájemně interferovat, při vhodném návrhu aktivit, odpovídajícím posouzení vlivů na životní prostředí a realizaci odpovídajících opatření, nelze očekávat významné riziko kumulace negativních vlivů. V řadě případů lze očekávat, že koncepce se budou překrývat, resp. budou využívat společné finanční zdroje.

Charakteristika nejdůležitějších krajských oborových koncepcí ve vztahu k Programu rozvoje kraje a jeho SEA posouzení

Koncepce ochrany přírody a krajiny Pardubického kraje

Koncepce ochrany přírody a krajiny Pardubického kraje je základním strategickým dokumentem k podpoře ochrany přírodních hodnot na daném území v letech 2004-2014. Koncepční dokument předkládá cíle, jako

jsou stanovení systému pravidel a opatření pro ochranu přírody a vytváření ekologicky stabilní krajiny, při zachování biologické rozmanitosti a trvale udržitelného rozvoje Pardubického kraje (mimo území chráněných krajinných oblastí). Vychází ze Zadávací dokumentace KOP PK na základě Státního programu ochrany přírody a krajiny ČR, přijatého usnesením vlády ČR č. 415 z roku 1998.

Program snižování emisí a zlepšení kvality ovzduší Pardubického kraje

Základním cílem Programu je omezování emisí těch znečišťujících látek (či jejich prekurzorů), u kterých bylo zjištěno překračování imisních limitů a stabilizace emisí těch znečišťujících látek, u kterých k překračování imisních limitů nedochází.

Vedlejší cíle Programu:

- přispět k omezování emisí látek ohrožujících klimatický systém Země, zejména oxidu uhličitého a metanu;
- přispět k šetrnému nakládání s energiemi a přírodními zdroji;
- přispět k omezování vzniku odpadů.

9. Předpokládaný termín dokončení

Program rozvoje Pardubického kraje bude dokončen v roce 2011.

10. Návrhové období

Návrhové období realizace je vymezeno roky 2012 až 2016.

11. Způsob schvalování

Program rozvoje Pardubického kraje bude schválen zastupitelstvem Pardubického kraje.

ČÁST C

ÚDAJE O DOTČENÉM ÚZEMÍ

1. Vymezení dotčeného území

Dotčené území je vymezeno správními hranicemi Pardubického kraje.

2. Výčet dotčených územních samosprávných celků, které mohou být koncepcí ovlivněny

Dotčenými vyššími územně samosprávnými celky jsou:

Pardubický kraj

Krajský úřad Pardubického kraje
Komenského nám. 125
532 11 Pardubice

3. Základní charakteristiky stavu životního prostředí v dotčeném území

3.1. Obyvatelstvo a veřejné zdraví¹

Rozloha kraje je 4 518 km². Kraj je složen ze 4 okresů, 15-ti obcí s rozšířenou působností a 26-ti obcí s pověřeným obecním úřadem. Pardubický kraj patří k nejméně lidnatým regionům České republiky (cca 5% obyvatelstva ČR). K 31.12. 2009 měl Pardubický kraj 516 329 obyvatel, 254 545 mužů a 261 784 žen. Stav obyvatelstva v letech 1991 až 2004 se snížil o 3 998 osob. Populační vývoj v letech 1991 až 1993 zaznamenal zvýšení počtu obyvatel, a to zejména díky převaze počtu narozených nad zemřelými a také díky migračnímu saldu. Následující období 1994 až 2004 je charakteristické trvalým úbytkem obyvatel, zejména vlivem nízké porodnosti. V této době Pardubický kraj ztrácí v průměru 511 osob ročně. Počet obyvatel stoupá od roku 2004, největší přírůstek obyvatel byl v roce 2007, kdy činil 3649 obyvatel. Počet živě narozených převyšuje počet zemřelých od roku 2006.

V Pardubickém kraji, jednom z menších krajů v ČR, žije zhruba 5% obyvatel ČR. Nejvíce v okrese Pardubice, kde žije i velká část obyvatel v produktivním věku ve srovnání s ostatními okresy kraje.

Střední délka života je v Pardubickém kraji vyšší u žen, kromě věku 65 let ve všech sledovaných údobích věku. V porovnání s jinými kraji je Pardubický kraj řazen dlouhodobě mezi kraje, kde se ženy dožívají vyššího věku.

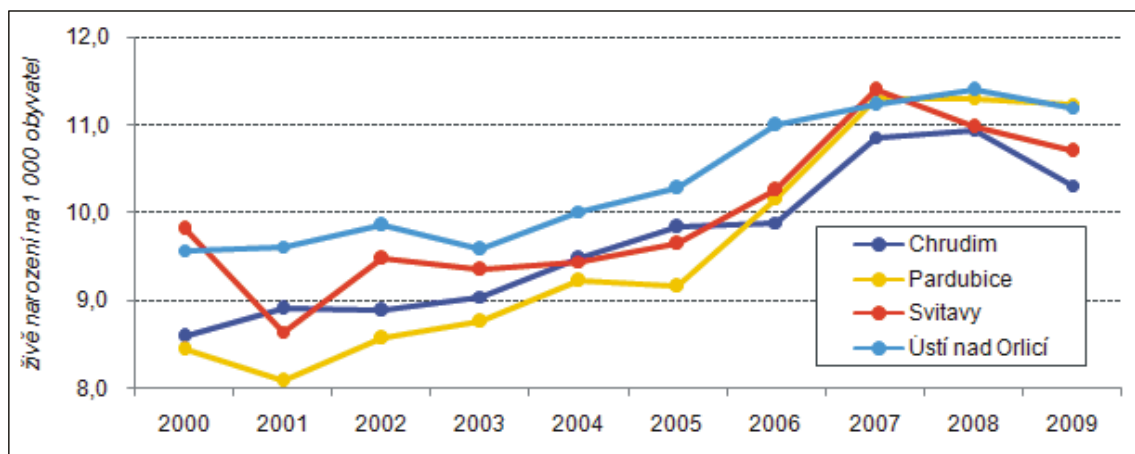
Dětská část populace v % přesahuje průměr ČR, pravděpodobně i zde úspěšně funguje současný baby-boom. Index stárí je proto nízký. Ale i tak významnou část populace tvoří i osoby v postproduktivním věku. Relativně absenteje část produktivní populace. Počet obyvatel nad 65 let se bude zvyšovat.

Kojenecká úmrtnost je velmi nízká a vykazuje v kraji za posledních 10 let sestupný trend. Nejnižší kojenecká úmrtnost je v okrese Svitavy. Ve věku do 1 roku zemřelo v Pardubickém kraji 15 dětí, z toho podíl obou pohlaví byl téměř rovnoměrný. Na 1000 živě narozených v příslušném období zemřely 3 kojenci. Kojenecká úmrtnost dosahuje hodnoty 4,12 až 2,85 promile v letech 2000–2005.

¹ Zdroj: Zdraví a nemoc v našem kraji (2008)

Úmrtnostní poměry populace jsou v kraji dlouhodobě příznivé. Od konce 80. let došlo k významnému zvýšení naděje na dožití u mužů i žen. Střední délka života při narození v 15 letech i ve 45 letech, je téměř stejná, jako SDŽ ČR. Situace je stejná u mužů i žen, větší rozdíl je u SDŽ až ve věku 65 let. Svědčí o tom, že existují důvody, pro které starší populace v kraji více umírá. Ve věku pod 65 let se kromě Pardubicka zařadily všechny okresy kraje až pod průměrnou hodnotu republiky. Pardubický kraj má nepatrně vyšší standardizovanou úmrtnost, než ČR u mužů a nižší u žen. U žen ale dominují Svitavy vysoko nad ČR a kraj. U mužů je standardizovaná úmrtnost v Pardubicích proti ČR velmi nízká. Totéž platí u žen.

Obr. 1.: Demografická data za okresy Pardubického kraje v letech 2000 až 2009 (zdroj: CENIA)

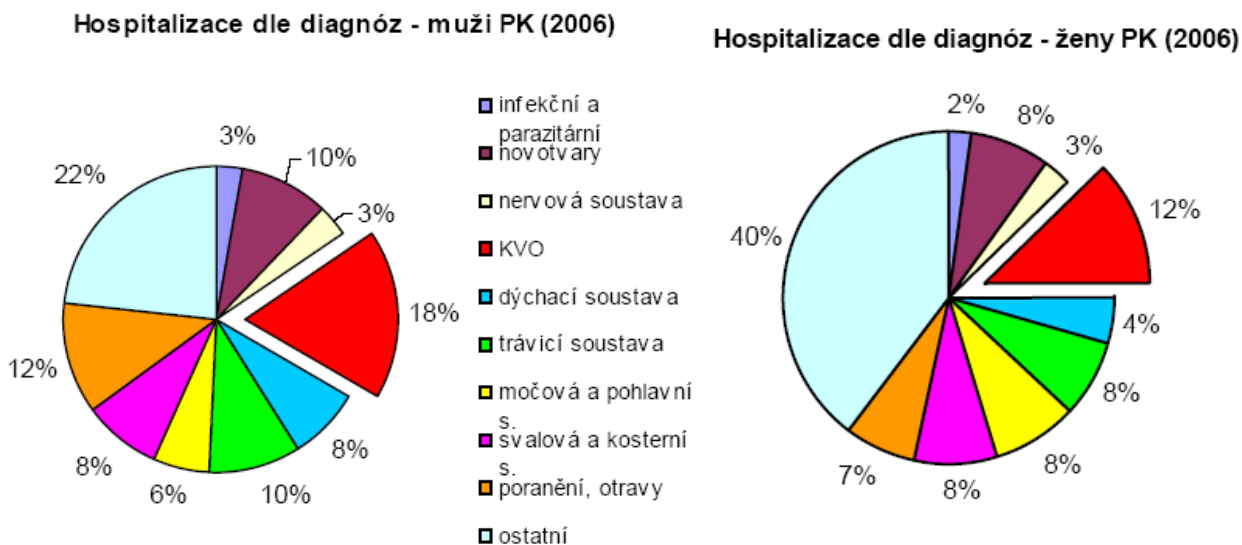

Veřejné zdraví

V ČR umírá stále nejvíce lidí na nemoci oběhové soustavy. V roce 2006 byl v porovnání s předchozími lety pozitivní mírný pokles u mužů i žen. Naopak mírný vzestup oproti předchozím letům byl v úmrtnosti na nemoci dýchací soustavy. Podíly úmrtnosti v případech ostatních nemocí se od předchozích let u mužů ani u žen příliš nelišily. Novorozenecká úmrtnost v Pardubickém kraji i přes rozkolísanou úmrtnost v jednotlivých letech klesá. Svitavsko a Chrudimsko vykazovalo v roce 2006 hodnoty pod průměrem ČR. Ve všech regionech je trvale sestupný trend. Ani jeden z okresů nevykazoval vyšší kojeneckou úmrtnost než byl průměr ČR v roce 2006.

Celkově byl v Pardubickém kraji zaznamenán pokles hospitalizovaných osob o 7%. Hospitalizace dle diagnóz je znázorněna na následujících grafech. Rozdíl v zastoupení hospitalizovaných je patrný mezi pohlavími - u mužů je vyšší procento hospitalizací pro KVO, onemocnění dýchací a trávicí soustavy, ale také v důsledku poranění a otrav. Naopak u žen jsou větším podílem zastoupeny hospitalizace pro tzv. ostatní diagnózy (nemoci krve, endokrinní, duševní poruchy, těhotenství, porod, nemoci kůže ucha atd.) a na nemoci močové a pohlavní soustavy.

Obr. 2.: Hospitalizace dle diagnóz pro muže a ženy, (zdroj: CENIA)

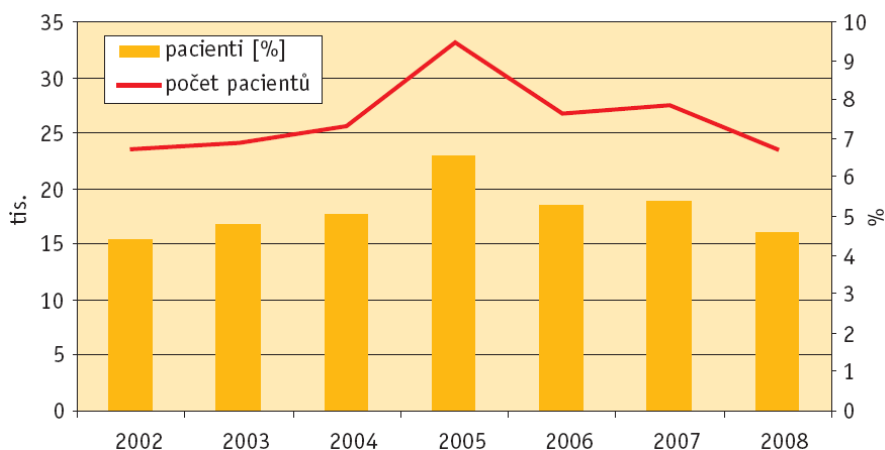

Významným zjištěním je každoroční (od roku 2003) pokles přijatých mužů na lůžková oddělení nemocnic okresu Pardubice v důsledku poranění a otrav. V případě žen stojí za pozornost pokles hospitalizací pro onemocnění dýchací soustavy na Pardubicku. Celkově příznivě se jeví pokles hospitalizací na onemocnění oběhové soustavy (KVO = kardiovaskulární soustavy) a rozdíl hospitalizovaných žen na Svitavsku činil mezi lety 2003 a 2006 71 hospitalizovaných. Celkově nepříznivě se jeví rostoucí trend počtu hospitalizací v důsledku infekčních a parazitárních onemocnění u obou pohlaví.

Alergická onemocnění

Mezi zdravotně nejvýznamnější znečišťující látky patří suspendované částice v ovzduší a oxid dusičitý v lokalitách významně zatížených dopravou. V určitých lokalitách (také zatížených dopravou, průmyslem či vytápěním domácností) jsou problémem i PAU (polycyklické aromatické uhlovodíky). Každoročně je nadlimitním koncentracím těchto látek vystavena určitá část populace v závislosti na aktuální kvalitě ovzduší. Znečištění vnějšího i vnitřního ovzduší je spojováno, jako jeden z mnoha faktorů i s nárůstem alergií. Počet alergických onemocnění obecně stále narůstá, stav na území kraje lze v posledních letech označit za stoupající. Mírný pokles počtu léčených pacientů v roce 2008 mohl být všeobecně způsoben zavedením poplatků ve zdravotnictví. Počet pacientů léčených v alergologických ordinacích v roce 2008 na území kraje byl 23 526, tj. 4,5 % všech obyvatel kraje (celkově je v ČR 8 % pacientů s alergickým onemocněním). Oddělit přímý vliv znečištěného ovzduší od ostatních spolupůsobících faktorů a kvantifikovat jej je však značně obtížné.

Obr. 3.: Počet a podíl pacientů léčených v alergologických ordinacích Pardubického kraje (tis.,%), 2002-2008 (Zdroj: ÚZIS ČR, ČSÚ)

Nádorová onemocnění

Úmrtnost na nádorová onemocnění vykazuje u mužů dlouhodobý pokles ve všech okresech, v populaci žen se jeví hodnoty úmrtnosti vyrovnanější a zhruba poloviční v porovnání s úmrtností mužů. Dlouhodobě umírá nejvíce mužů v důsledku zhoubných nádorů dýchacího traktu (průdušnice, průdušky, plíce). V důsledku těchto onemocnění umírají muži 3x častěji než ženy. Nejčastější diagnóza, která je příčinou úmrtí u žen je zhoubný nádor prsu. Výrazně se zvýšila i úmrtnost na nádory průdušek a plic. V Pardubickém kraji vzrostla úmrtnost na zhoubný nádor prsu u žen za období 1998-2000 o 17% (tj. na hodnotu 33,1/100 tis. žen). Dlouhodobě se hodnota úmrtnosti pohybovala pod průměrem ČR. V roce 2004 však došlo k prudkému nárůstu úmrtnosti až na 41,5/100 000 žen v kraji (týkalo se to především Pardubicka a Chrudimska). Meziroční nárůst tak byl až 29%.

Standardizovaná incidence nádorových onemocnění narůstá u mužů, u žen vrcholil v letech 2002 - 2003, poté došlo k poklesu, signalizuje nárůst u obou pohlaví a hodnoty vysoce překračují evropský standard (100), zejména u mužů.

Ve všech regionech Pardubického kraje je trend onemocnění zhoubnými nádory prudce rostoucí. Z hlediska jednotlivých regionů Pardubického kraje je celková incidence nových onemocnění zhoubnými nádory vyšší na Pardubicku a Chrudimsku, kde jsou od roku 2000 trvale přesahovány průměrné hodnoty České republiky (zdroj KHS).

Shrnutí

Přibývá osob závislých na alkoholu a ostatních návykových látkách a jen obtížně to lze spojit s nezaměstnaností, která nepřibývá, ale klesá spolu s narůstajícím HDP/obyvatele v kraji. Jsou však oblasti, kde je vysoká nezaměstnanost - Králíky, Svitavy, Moravská Třebová, zde chybí i nabídka pracovních míst, zejména pro ženy.

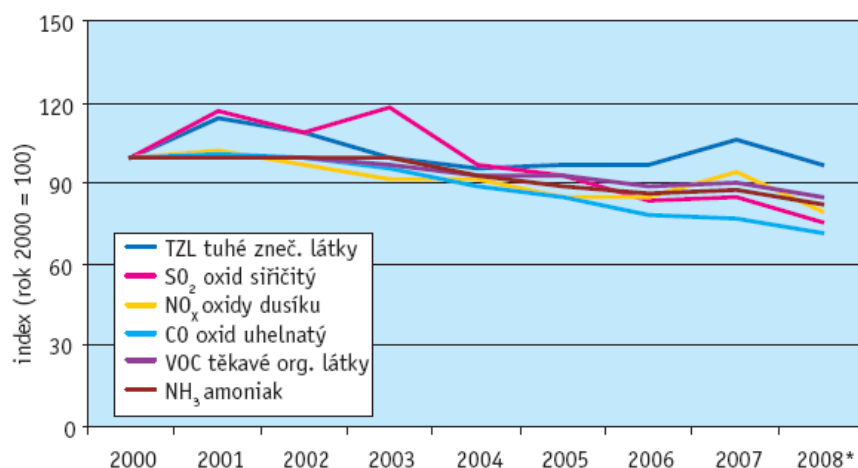
Přibývá tedy naděje na dožití, střední délka života, nikoli však prožitá ve zdraví, protože přibývá nádorů, jako důvodu k úmrtí. Kardiovaskulární choroby se stávají stále méně příčinou úmrtí, pravděpodobně pro včasnou diagnózu, rychlou pomoc pro akutní situace a úspěšností mikrochirurgických zákroků.

3.2. Ovzduší a klima

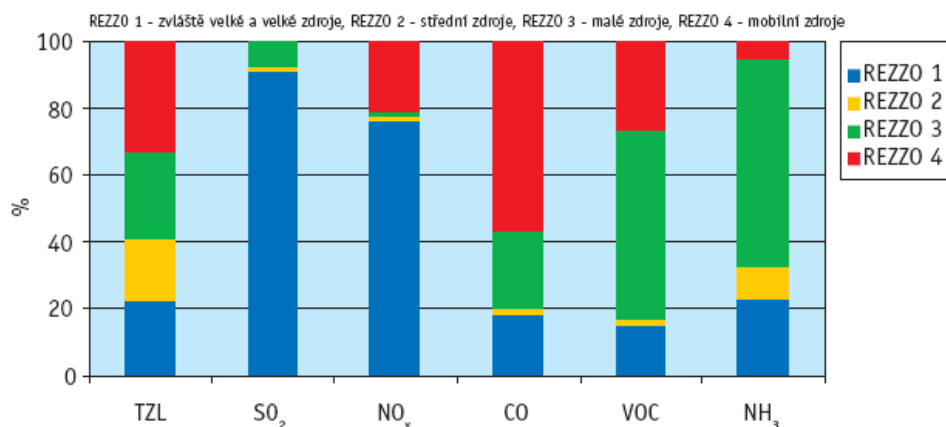
Emisní situace

Kvalita ovzduší v regionu je ovlivňována velkými i malými zdroji znečištění. Nejvýznamnější zdroje emisí jsou výroba elektřiny a tepla, a to elektrárna IP Opatovice a elektrárna Chvaletice. Problémem zůstávají mobilní zdroje a vytápění domácností. Pokles meziročních emisí TZL, NO_x, SO₂ a VOC způsobilo snížení výroby tepla ve veřejné energetice vlivem příznivých klimatických podmínek. Hodnoty krajských emisních stropů nebyly překročeny. Problémy kraje ve vztahu k emisím lze charakterizovat neexistencí obchvatů měst a obcí, stejně tak zvýšením počtu provozu mobilních zdrojů a spalováním nekvalitních paliv v lokálních topeništích.

Obr. 4.: Vývoj emisí základních znečišťujících látek v Pardubickém kraji (Zdroj: ČHMÚ, ČIŽP, ORP, CDV, VÚZT, ČSÚ)

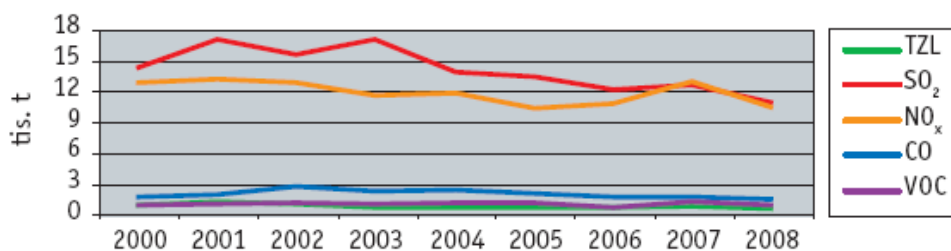

Obr. 5.: Struktura zdrojů emisí v Pardubickém kraji¹ (Zdroj: ČHMÚ, ČIŽP, ORP, CDV, VÚZT, ČSÚ)

Emise z průmyslu v období 2001 až 2008 poklesly o cca 17 %, emise ostatních sledovaných látek meziročně kolísají. Největší podíl průmyslových emisí je v okrese Pardubice vzhledem k umístění chemických výrobních zařízení v oblasti Semtína a Rybitví a rafinerie PARAMO, a.s. v Pardubicích. V okrese Chrudim je to pak cementárna Holcim (Česko), a.s., člen koncernu v Prachovicích. Mezi největší znečišťovatele ovzduší v kraji dále patří elektrárny Chvaletice a Opatovice a Synthesia a.s.

Obr. 6.: Vývoj emisí z velkých zdrojů znečišťování (REZZO 1) v Pardubickém kraji (zdroj ČHMÚ)

Velké zdroje znečišťování - REZZO 1 - technologické objekty obsahující stacionární zařízení ke spalování paliv o tepelném výkonu vyšším než 5 MW a zařízení zvláště závažných technologických procesů.

Kraj má ve srovnání s ostatními kraji průměrnou emisní zátěž z dopravy. Měrné hodnoty emisí jsou lehce pod průměrem ČR, na území Pardubického kraje se vyprodukuje okolo 5 % celkových národních emisí sledovaných znečišťujících látek z dopravy. Pokles po roce 2005 zaznamenávají emise NO_x a VOC, emise CO₂ a PM stagnují. Nízké emise z automobilové dopravy mohou být způsobeny zejména jistou nedostupností a neprostupností větší části kraje pro nákladní automobilovou dopravu, a tak jsou emise koncentrovány zejména v okolí Pardubic a pak podél tepny Holic, Vysoké Mýto, Litomyšl, Svitavy, Moravská Třebová, která je pravděpodobně nejfrekventovanější komunikací v kraji (kromě spojnice s Hradcem Králové).

Tab. 1.: Vývoj měrných emisí CO₂, NO_x, VOC a PM z motorové dopravy v Pardubickém kraji a v ČR (Zdroj CDV)

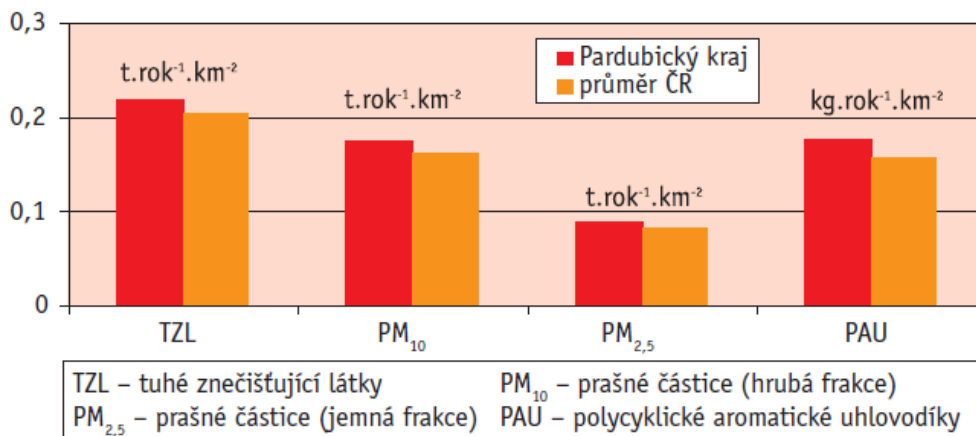
Rok/Emise	Pardubický kraj				ČR			
	CO ₂	NO _x	VOC	PM	CO ₂	NO _x	VOC	PM
2005	1 616	9,6	4,4	0,646	1 776	10,05	4,57	0,637
2006	1 641	9,0	3,9	0,632	1 804	9,46	4,11	0,622
2007	1 718	8,7	3,7	0,639	1 891	9,08	3,90	0,633
2008	1 663	8,0	3,2	0,604	1 833	8,41	3,32	0,597

PM - prašné částice, VOC - těkavé organické látky

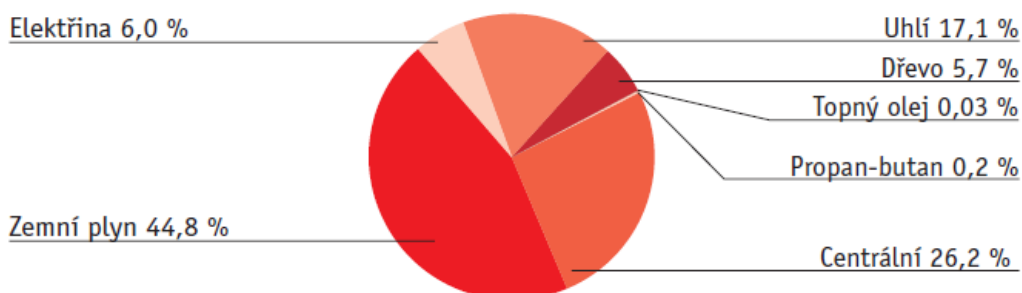
¹ Zdroj: ČHMÚ, ČIŽP, ORP, CDV, VÚZT, ČSÚ

V Pardubickém kraji je mírně nadprůměrné množství měrných emisí z vytápění domácností. Tato situace je zřejmě způsobena významným podílem vytápění tuhými palivy, zejména uhlím. V Pardubickém kraji má ve vytápění domácností největší zastoupení zemní plyn, využívá jej více než 85 000 domácností a z hlediska ČR se jedná o nadprůměrný podíl (průměr ČR je 38,7 %). Další významné způsoby vytápění jsou centrální zásobování teplem, ale i ekologicky méně příznivý otop uhlím, jehož průměr ČR je 13,5 %.

Obr. 7.: Měrné emise z vytápění domácností v Pardubickém kraji (t/rok/km², kg/rok/km²), za rok 2008, zdroj ČHMÚ

Obr. 8.: Struktura vytápění domácností v Pardubickém kraji (%), za rok 2008, zdroj ČHMÚ

Imisní situace

Z celorepublikového pohledu patří Pardubický kraj k imisně méně zatíženým územím primárními polutanty. Výhodná poloha i geomorfologické podmínky určující výborné předpoklady pro provětrávání na většině území kraje, vedou k tomu, že kraj přispívá spíše k dálkovému přenosu škodlivin do okolních krajů, než ke kontaminaci vlastního území. Ke zhoršeným imisním podmínkám dochází občasně v obdobích inverzního zvrstvení atmosféry především na území okresu Pardubice, kde je největší koncentrace průmyslových a dopravních aktivit. Díky instalaci nových technologií se v posledních 20 letech podařilo výrazně zlepšit emisní situaci u velkých zdrojů znečištění (elektrárny Chvaletice a Opatovice) a tím i stav znečištění ovzduší. Kvalita ovzduší je v řešeném území nejvíce ovlivňována jednak provozem silniční dopravy na významných komunikacích, jednak emisemi ze spalovacích procesů (velké zdroje a lokální topeniště).

Na území Pardubického kraje je umístěno 12 měřicích stanic určených k monitoringu vybraných znečišťujících látek, přičemž ČHMÚ provozuje 6 stanic, Zdravotní ústav 4, městský úřad Pardubice a společnost ČEZ po jedné monitorovací stanici. Měřeny jsou tyto znečišťující látky: oxid siřičitý, oxidy dusíku, prachové částice o velikosti PM₁₀ a PM_{2,5}, ozón, oxid uhelnatý, olovo, benzen, polycyklické aromatické uhlovodíky, kadmium, arsen, nikl a rtuť.

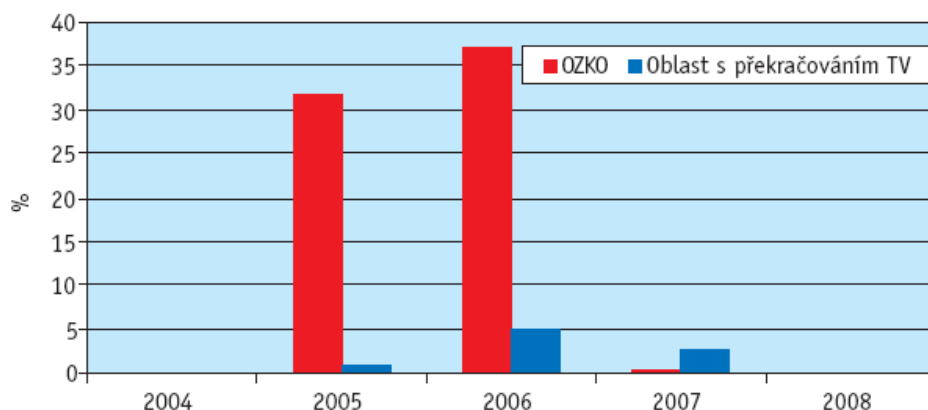
Krajským úřadem byl zpracován a posléze nařízením kraje vydán Program ke zlepšení kvality ovzduší Pardubického kraje, kde jako primární cíl je stanoveno snížení imisní zátěže suspendovanými částicemi velikostní frakce PM₁₀.

V roce 2010 (věstník MŽP, částka 4 z dubna roku 2010) nebyla na území zóny Pardubického kraje vymezená žádná oblast se zhoršenou kvalitou ovzduší (OZKO) ani území s překročenými mezemi tolerance - jedná se o data z roku 2008. Tato skutečnost řadí Pardubický kraj na první místo mezi všemi kraji ČR. Pardubický kraj je rovněž územím s velmi nízkou úrovní znečištění ovzduší přízemním ozónem. Z hlediska limitů pro ochranu ekosystémů jsou do OZKO zařazeny CHKO Orlické hory, CHKO Žďárské vrchy a CHKO Železné hory díky překročení cílového imisního limitu pro troposférický ozón (AOT40).

Kvalita ovzduší

V roce 2008 nebylo na měřicích stanicích na území kraje zaznamenáno překročení imisního limitu sledovaných látek znečišťujících ovzduší. Oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší nebyly na území kraje stanoveny. V roce 2008 nebylo zaznamenáno ani překročení cílových imisních limitů s výjimkou přízemního ozonu. Přízemní ozon byl překročen na jedné stanici (Svratouch) ze tří, na kterých je monitoring ozonu na území kraje realizován. Oblasti s překročenými cílovými imisními limity bez zahrnutí ozonu nebyly na území kraje stanoveny. V porovnání s předchozími lety došlo ke zlepšení situace týkající se kvality ovzduší zejména v důsledku příznivých rozptylových podmínek panujících v roce 2007 i 2008.

Obr. 9.: Podíl oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší a oblastí s překračováním cílových imisních limitů na rozloze Pardubického kraje (zdroj: ČHMÚ)

V souladu se zákonem č.86/2002 Sb., o ochraně ovzduší, byl zpracován Program snižování emisí a zlepšení kvality ovzduší Pardubického kraje. Doporučené hodnoty krajských emisních stropů pro kraj Pardubický, stejně jako pro kraje ostatní, vycházejí ze stanovených emisních stropů ČR a jsou uvedeny v Příloze č. 2 v Nařízení vlády č. 351/2002 Sb. Dále bylo v rámci Plánu snižování emisí provedeno krátké hodnocení možností dosažení emisních stropů nově navržených pro Pardubický kraj.

Tab. 2.: Plán snižování emisí pro Pardubický kraj (zdroj: Pardubický kraj)

Rok/znečišťující látka	Rok	SO ₂ kt/rok	NO _x kt/rok	VOC kt/rok	NH ₃ kt/rok
Emisní strop současně bývalý	2010	20	19,5	12,0	7,0
Emisní strop platný	2010	21,1	19,3	12,7	5,0
Aktuální emise	2001	21,45	23,5	12,7	4,8
Bilance Národního programu					
Bilance z dat ČHMÚ	2001	21,45	23,5	7,55	1,42
Bilance z dat ČHMÚ	2002	18,72	22,39	11,4	4,3

Klimatické údaje

Území Pardubického kraje spadá do několika klimatických oblastí. Severní část kraje spadá do teplé klimatické oblasti, jižní část leží v mírně teplé oblasti a směrem k jihovýchodní a severovýchodní hranici se stává chladnějším až po mírně chladnou oblast v okolí Horní Svratky a jižní části Orlických hor. Průměrná roční teplota kolísá mezi 5,5 až 6,5°C, průměrná teplota nejteplejšího měsíce roku (červenec) se pohybuje v mezích od 15 do 16°C a nejtudnějšího měsíce (leden) -4,5 až -3,5°C. Roční úhrn srážek se pohybuje v rozmezí 750 až 800 mm.

3.3. Hluk a další fyzikální a biologické charakteristiky

Zdroji hluku jsou zejména dopravní zařízení (dálnice, silnice, městské komunikace, železnice a letiště), méně pak technologická zařízení (těžba, průmysl). V pásmech přiléhajících ke zdrojům jsou hygienické limity překračovány, což je významné zejména v hustě obydlených oblastech, na většině dotčeného území je však hluková situace vyhovující.

Kraj má dobré dopravní spojení se sousedními kraji ve směru západ-východ a poněkud horší ve směru na sever a zejména na jih. Dálnice D11 prochází severozápadním okrajem kraje. Na území Pardubického kraje je v současnosti řešena výstavba rychlostní komunikace R35 spojující Hradec Králové a Mohelnicí.

Krajem prochází hlavní železniční koridor mezi Prahou a Ostravou s dopravními uzly v Pardubicích a České Třebové, osobní i nákladní železniční doprava je pro dopravní systém kraje významná. V osobní dopravě bylo přepraveno v roce 2008 celkem 11,5 mil osob, tedy 41 % přepravených osob veřejnou dopravou mimo MHD (zbytek zajišťují linkové autobusy), v nákladní dopravě 21,7 % přepraveného nákladu, čímž se Pardubický kraj řadí na 3. místo v největším podílu železnice na celkové nákladní dopravě ČR.

Automobilizace v kraji je poněkud nižší než v sousedním Královéhradeckém kraji (416 vozidel/1000 obyvatel oproti 437 vozidel) a současně se pohybuje lehce pod celostátním průměrem. Hustota sítě dopravních komunikací v kraji je na úrovni národního průměru, kraj nemá žádné rychlostní silnice a na jeho území leží 8 km dálnice D11.

V území se vyskytuje řada významných, jednoduchých, drobných nebo nevýznamných zdrojů ionizujícího záření, převážně pro lékařské nebo technické aplikace. Úroveň záření se v celém dotčeném území pohybuje v úrovni přirozeného pozadí, nejsou překračovány limity ozáření obyvatel.

V území se vyskytuje řada vysokofrekvenčních (vysílače, radiolokátory) resp. nízkofrekvenčních (elektrická zařízení) zdrojů neionizujícího záření, bez konfliktů s hygienickými limity.

Další charakteristiky, které by bylo nutno zohlednit, nejsou specifikovány.

3.4. Povrchová a podzemní voda

Území Pardubického kraje je, ve srovnání s ostatními kraji ČR, bohaté na vodní zdroje a má propracovanou vodovodní soustavu propojenou s vodovodní soustavou Královéhradeckého kraje. Většina městských celků má vlastní dostatečné vodní zdroje, zejména v podhůří a na Českomoravské vrchovině. Pardubický kraj je vodohospodářsky mimořádně významnou oblastí s přebytky vodních zdrojů nadregionálního významu, a to jak podzemních vod, tak odběrů povrchových vod z vodních toků. Na území kraje převažují odběry povrchové vody a jejich úprava v západní části kraje (okres Pardubice a severní část okresu Chrudim). Východní a jižní části jsou bohaté na podzemní vody s velmi dobrou kvalitou vody. V okresech Svitavy a Ústí nad Orlicí jsou významným zdrojem vody hydrogeologické rajony Vysokomyštské, Kyšperské a Ústecké synklinály. Významné zásoby podzemních vod jsou vázány zejména na východočeské synklinály české křídové pánve (okres Ústí nad Orlicí a Svitavy) a na kvartérní sedimenty Labe.

Vodní toky a nádrže

Většina území Pardubického kraje náleží do povodí horního a středního Labe. Jen východní a jihovýchodní okraj je odvodňován do řek Morava a Dyje, která odvádí vodu do Dunaje. Vodohospodářsky významné vodní toky patří do správy podniků Povodí Labe s.p. a Povodí Moravy s.p.

Nejvýznamnějším tokem je Labe, které na území kraje vstupuje v nadmořské výšce 220 m n.m. u Opatovic nad Labem, kde tvoří část hranice mezi Pardubickým a Královéhradeckým krajem. Z řeky odbočuje řada náhonů, nejdelší a nejznámější je Opatovický kanál, dlouhý 30 km. Severovýchod území je odvodňován do Labe řekou Orlicí, na území kraje mají část svých toků oba její zdroje - Divoká Orlice a Tichá Orlice.

Divoká Orlice je pravostrannou zdrojnicí Orlice, pramení v Polsku a přitéká na naši státní hranici u Trčkova ve výšce 695 m n.m. Tichá Orlice pramení jihovýchodně od Králík v nadmořské výšce 780 m n.m. Nejvýznamnějším přítokem je Třebovka, která do ní ústí zleva u Ústí nad Orlicí.

Řeka Loučná pramení západně od Svitav u obce Karle v nadmořské výšce 541 m n.m. Jejím nejvýznamnějším přítokem je Desná, která do ní ústí zleva pod Litomyšlím.

Dalším významným levostranným přítokem Labe je Chrudimka. Ta pramení ve výšce 700 m n.m., na jejím toku bylo zřízeno několik vodních nádrží. Nejvýznamnějším přítokem Chrudimky je zprava Novohradka.

Asi čtvrtina plochy regionu náleží k povodí Moravy. Morava pramení na jihozápadních svazích Králického Sněžníku (1380 m n.m.). Na území regionu pramení i další levostranné přítoky horní Moravy - Moravská Sázava, Třebůvka a Mírovka. Moravská Sázava pramení u Čenkovic (695 m n.m.), Třebůvka u Křenova (462 m n.m.). Ve Žďárských vrších se nachází pramenná oblast řeky Svratky, jejímž přítokem je Svitava, která pramení v Javorníku (465 m n.m.). Dalším významným přítokem Svratky je Bílý potok, který pramení na západní straně Poličského vrchu (650 m n.m.).

Tab. 3.: Největší toky v Pardubickém kraji (zdroj: ČHMÚ)

Název toku	Délka toku v (ČR) (km)	Délka toku v Pardubickém kraji (km)	Prům. průtok v Pardubickém kraji (m ³ /s)
Labe	370	53	56,4
Divoká Orlice	99,3	37	5,4
Tichá Orlice	107,5	89	7,0
Loučná	81	81	4,43
Chrudimka	104,4	104,4	6,02
Doubrava	89,5	18	2,87
Morava	-	18	0,98
Moravská Sázava	55	38	4,21
Třebůvka	48	32	2,07
Svratka	-	14	-
Svitava	98	68	2,3
Bílý potok	33,9	33,9	-

Tab. 4.: Vodní nádrže v Pardubickém kraji vybudované na největších vodních tocích (zdroj: ČHMÚ)

Název toku	Název nádrže	Poznámka
Divoká Orlice	Nekoř	-
Divoká Orlice	Pastviny	výstavba 1938
Chrudimka	Hamry	výstavba 1912
Chrudimka	Seč I	výstavba 1935
Chrudimka	Seč II	výstavba 1947
Chrudimka	Křížanovice I	výstavba 1954
Chrudimka	Křížanovice II	-
Doubrava	Vodní nádrž	u obce Pařížov

V Pardubickém kraji jsou nízkými průtoky ohroženy toky Loučná (úsek Čistá - Benátky) a Svitava (Rozhraní) v okrese Svítavy, Novohradka s přítoky Krounka, Anenský potok a Žejbro v okrese Chrudim. V období nižších srážek jsou průtoky pod hodnotami minimálních průtoků, případně toky v některých úsecích zcela vyschnou. Tato situace je způsobena vysokými odběry podzemních vod pro zásobování obyvatelstva pitnou vodou. Předpokladem zlepšení současného stavu je zpracování studií o vlivu odběru podzemních vod na vody povrchové s návrhem řízeného odběru podzemních vod a následnou realizací.

Čistota toků a nádrží

Čistota toků a její vývoj je dlouhodobě sledován v mnoha parametrech ve státní síti sledování kvality povrchových vod. V kraji bylo sledováno pouze 5 profilů na řekách Labe, Chrudimka a Loučná.

Ve skupině A byly nejhůře hodnocenou látkou AOX, které byly klasifikovány na Labi ve Valech V. třídou a na obou profilech Chrudimky IV. třídou. Ostatní ukazatelé dosáhly nejhůře III. třídy, pro celkový fosfor a rozpuštěný kyslík na obou profilech Labe a CHSK_{Cr} a BSK₅ na obou profilech na Chrudimce. Na Loučné byly stanoveny koncentrace odpovídající III. třídě pro konduktivitu, RL 105°C a dusičnanový dusík.

Ve skupině B byla stanovena nejhůře II. třída pro chlorbenzen v profilu Labe-Valy.

Ve skupině D byly III. třídou hodnoceny enterokoky na profilech Labe-Valy a na obou profilech na Chrudimce. Termotolerantní koliformní bakterie dosáhly stejného zařazení na profilu Chrudimka-Nemošice. Pro ostatní profily hodnoty nepřesáhly limity I. a II. třídy.

Obr. 9.: Podíl sledovaných profilů ve třídách jakosti vod ČSN podle skupiny ukazatelů A až D v Pardubickém kraji (zdroj: ČHMÚ)

Obecně je možno konstatovat, že u většiny malých toků, s nízkou vodnatostí, znečištění značně kolísá a pohybuje se od III. do V. třídy. Jedná se o znečištění anorganického tak i organického původu. Příčinou je stále nedostačující územní a provozní intenzita čištění odpadních vod u bodových zdrojů znečišťování, množství malých sídel, u kterých chybí ČOV, rozsáhlé plošné znečišťování povodí vodních toků zejména intenzivní zemědělskou výrobou a průsaky ze starých ekologických zátěží, aglomeracemi s průmyslem bez ochrany při haváriích (zejména ropnými produkty) či splachy vytěžených hlušin. Dokladem jsou místní ekologické katastrofy spojené s úhynem ryb. Situace v čištění odpadních vod se však v poslední době výrazně zlepšuje. Kvalita vody v nádržích a rybnících odpovídá kvalitě vody na tocích.

Podzemní voda

Z regionálně hydrogeologického pohledu spadá oblast Pardubického kraje do následujících hydrogeologických rajónů:

Rajóny svrchní vrstvy:

- 1110 Kvartér Orlice
- 1122 Kvartér Labe po Pardubice
- 1130 Kvartér Loučné a Chrudimky
- 1140 Kvartér Labe po Týnec
- 1160 Kvartér Urbanické brány

Rajóny základní vrstvy:

- 4222 Podorlická křída v povodí Orlice
- 4231 Ústecká synklinála v povodí Orlice
- 4232 Ústecká synklinála v povodí Orlice
- 4261 Kyšperská synklinála v povodí Orlice
- 4262 Kyšperská synklinála - jižní část
- 4270 Vysokomýtská synklinála
- 4291 Králický prolom - severní část
- 4310 Chrudimská křída
- 4340 Čáslavská křída
- 4360 Labská křída
- 5211 Poorlický perm - severní část
- 5212 Poorlický perm - jižní část
- 6420 Krystalinikum Orlických hor
- 6432 Krystalinikum jižní části Východních Sudet

- 6531 Kutnohorské krystalinikum
- 6532 Krystalinikum Železných hor
- 6560 Krystalinikum v povodí Svratky

Hydrogeologický rajón je pokládán za základní územní jednotku pro bilancování podzemních vod. Určujícím hlediskem pro začlenění území do jednotlivých hydrogeologických rajónů jsou geologická a hydrogeologická charakteristika horninového prostředí a hydrologická, klimatická a morfologická charakteristika (režim podzemních a povrchových vod, vodní toky, morfologie terénu, srážky, atd.).

Hydrogeologická rajonizace uplatňuje čtyřmístné číselné označení, kde první pozice uplatňuje základní genetickou charakteristiku:

- 1 ... hg rajony v kvartérních fluvialních sedimentech,
- 2 ... hg rajony v neogenních a křídových pánevních sedimentech,
- 3 ... hg rajony v paleogenních a křídových pánevních sedimentech Karpatské soustavy,
- 4 ... hg rajony v sedimentech svrchní křída,
- 5 ... hg rajony v sedimentech permokarbonu,
- 6 ... hg rajony v horninách krystalinika, proterozoika a paleozoika.

Druhá pozice vytváří skupinu hg rajonů, které mají vzájemnou souvislost. Třetí pozice je vlastní hg rajon, totožný se základní jednotkou vodohospodářské bilance podzemních vod. A čtvrtá pozice (v našem případě neuváděná) označuje subrajon, tedy dělení, které je žádoucí z pohledu podrobnější bilance podzemní vody.

Režim podzemních vod mělkého oběhu na území Pardubického kraje je charakterizován jako průměrně vodný. Průměrné roční hladiny podzemních vod se v roce 2006 u hodnocených vrtů pohybovaly v rozmezí 88 až 115 % dlouhodobých průměrů 1971–2000.

Konkrétní údaje o hladině podzemní vody nejsou relevantní pro účely posouzení a nebyly zjišťovány.

CHOPAV

Většina území regionu má vhodné podmínky pro vytváření zásob podzemních vod. Rozkládá se zde jižní polovina plošně rozsáhlé Chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV) Východočeská křída, zasahuje sem i CHOPAV Orlické hory, CHOPAV Žďárské vrchy a CHOPAV Žamberk - Králíky. Kvartér řeky Moravy.

Celkem zaujímají chráněné oblasti přirozené akumulace vod více než 42 % rozlohy řešeného území. Výskyt zdrojnic minerálních vod na území Pardubického kraje je chráněn výnosy MZ pro oblast Lázně Bohdaneč mající též statut lázeňského místa (usnesení rady VČKNV č. 151 ze dne 20.7.1963). Dále jsou minerální vody zjištěny na území obce Kříčeň, zdroj je bez ochrany.

Tab. 4.: Chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV) v Pardubickém kraji (zdroj: HEIS VUV TGM)

Název	Plocha (ha)
Orlické hory	622
Východočeská křída	145 201
Žamberk - Králíky	28 629
Žďárské vrchy	19 417
Úhrnem	193 869

Významné zásoby podzemních vod se nacházejí v Ústecké synklinále – protáhlé artéské pánvi táhnoucí se přes celé území kraje z Ústeckoorlicka na Svitavsko. Tyto zásoby jsou vysoce využívány – v Březové nad Svitavou je odebírána voda pro zásobování brněnského vodovodu, významné jsou i vodárenské odběry pro Svitavy, Českou Třebovou a Ústí nad Orlicí. Specifický odtok podzemní vody je zde vysoký (5-7 l/s.km²). Západně od této synklinály se nachází Vysokomyštská synklinála, která je, stejně jako předešlá, součástí Východočeské křída. Je to široká artéská pánev rovněž s bohatými zásobami, které jsou využívány jen pro místní vodovody.

Další méně plošně rozsáhlé artéské pánve s menším vodohospodářským významem se rozkládají v pruhu pod krystalinikum Orlických hor (přes Žamberk a Lanškroun) a v okolí Králík. Všechno to jsou zároveň

oblasti s převážně zvýšenými (3-5 l/s.km²) ve vyšších polohách až vysokými (5-7 l/s.km²) hodnotami průměrného specifického odtoku podzemní vody.

Vodní hospodářství

Celkový objem vyrobené pitné vody se meziročně snížil o 1,16 mil. m³ na hodnotu 31,11 mil. m³. Zároveň se zvýšil počet obyvatel zásobovaných pitnou vodou z vodovodu o 3 041. Spotřeba pitné vody na obyvatele v roce 2008 činila pouze 84,9 l na obyvatele za den. Ztráty pitné vody ve vodovodní síti jsou dlouhodobě relativně nízké (průměr ČR v roce 2008 činil 19,4 %).

V domech připojených na kanalizaci s koncovou čistírnou odpadních vod (ČOV) v roce 2008 žilo pouze 64,6 % z celkového počtu obyvatel kraje. Čištěno bylo 93,6 % odkanalizovaných odpadních vod.

3.5. Půda

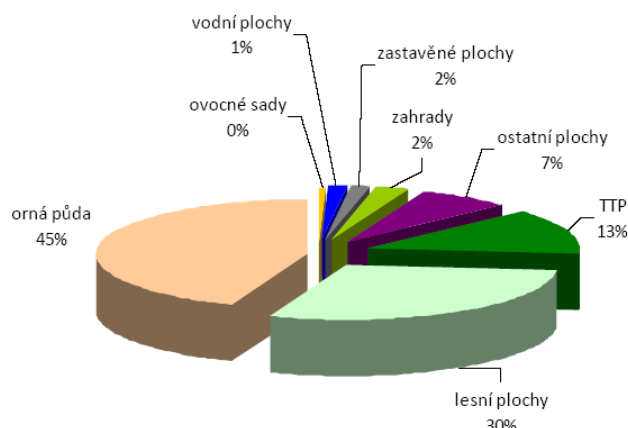
Půda je jednou ze základních přírodních složek ekosystému a patří k důležitým přírodním zdrojům. Jejím využíváním dochází k přeměně na antropogenní kulturní krajinu.

Svou rozlohou 4 519 km² je Pardubický kraj pátým nejmenším krajem ČR. Z celkové výměry kraje připadá 60,4 % na zemědělskou půdu, přitom orná půda tvoří 44,2 %. Lesní pozemky pokrývají 29,5 % rozlohy kraje.

Tab. 5.: Základní údaje o půdě v Pardubickém kraji (ČSÚ, 2007)

	ha	%
Celková výměra kraje	451 865	100
orná půda	199 832	44,2
ovocné sady	1 918	0,4
trvalé travní porosty	60 036	13,3
zahrady	11 242	2,5
zemědělská půda celkem	273 028	60,4
ostatní plochy	30 039	7,1
zastavěné plochy a nádvoří	7 215	1,6
lesní plochy	133 319	29,5
vodní plochy	6 264	1,4

Obr. 10.: Bilance půdy v Pardubickém kraji (ČSÚ, 2007)

V Pardubickém kraji se zemědělská půda využívá k zemědělské výrobě již tisíc let. Celá oblast byla po staletí obhospodařována člověkem citlivě využívajícím dané přírodní podmínky. Tento soulad byl výrazně narušen plošnou intenzifikací výroby a řadou dalších necitlivých zásahů do krajiny.

V Pardubickém kraji jsou zastoupeny všechny 4 zemědělské výrobní typy (VT): kukuřičný, řepařský, bramborářský a horský zemědělský výrobní typ. Zařazení přímo odráží výrobní potenciál daného území a nepřímo jeho krajinářské, estetické a geomorfologické podmínky.

Největší podíl zemědělské půdy je v ORP Vysoké Mýto (70,5 %), Litomyšl (69,1 %) a Pardubice (67,1 %). Nejvyšší podíl zornění v Pardubickém kraji je v ORP Pardubice (85,4 %), Litomyšl (81,3 %) a Přelouč (80 %), naopak nejmenší podíl zornění je v ORP Králíky (44,4 %). Nejvyšší podíl trvalých travních porostů v kraji je v ORP Králíky (53,7 %), což je způsobeno především polohou (vyšší nadmořská výška a členitost terénu), nejnižší je na Přeloučsku (14,4 %).

Většina oblastí jednotlivých okresů je definována jako mírné svahy. Holicko, Chrudimsko, Litomyšlsko, Pardubicko, Přeloučsko a ORP Vysoké Mýto jsou označovány jako rovina.

Půda poblíž dálnic a rychlostních silnic je stále velmi atraktivní pro investory, často dochází i k záborům půd v I. třídě ochrany. Současně dochází ke zvyšování podílu pozemků zemědělsky neobhospodařovaných, u kterých se vlastníci snaží dosáhnout změny využití pozemků zemědělských na pozemky stavební.

Půdní fond je na řadě míst ohrožen vodní erozí, v poslední době zejména vlivem přívalových srážek dochází k poškození příznivých fyzikálních vlastností půdy. Vyrůstají plochy neobhospodařovaných pozemků. Ke kontaminaci zemědělských půd dochází lokálně, v návaznosti na některé stávající podniky a skládky.

Ohroženost pozemků erozí je obecně ovlivněna půdními vlastnostmi (sklonitost, charakter půd) a dalšími vlivy (způsobem hospodaření, klimatem). Severovýchodní, východní a jižní část kraje s morfologicky členitým terénem, který v minulých desetiletích nebyl překážkou pro zemědělskou a lesnickou velkovýrobu, je vystavena zvýšené erozi půdy a snížené retenci vody v krajině, která zhoršuje i vlivy extrémních hydrologických jevů způsobujících povodně. Účinná protipatření se dosud prosazovala nedostatečně (revitalizace krajiny, komplexní pozemkové úpravy, zatravnění, rozčlenění krajiny, zřizování vodních ploch a další).

Zemědělská půda na území Pardubického kraje není plošně kontaminována rizikovými látkami (Cd, Cr, Hg, Pb, polychlorované bifenylly – PCB, PAU). Hodnoty těchto škodlivin jsou nižší než stanovené limitní obsahy.

3.6. Horninové prostředí a přírodní zdroje

Geologie

Na sv., v hraničních horách (Orlické hory, Králícký Sněžník) a jejich podhůří, převládají krystalické horniny starohorního a prvohorního stáří (svory, pararuly aj.).

Středem regionu od sz. k jv. se táhne široký pruh usazených hornin, z nichž nejrozsáhlejší jsou sedimenty české křídové pánve. Tyto sedimenty vznikly během několika mořských záplav střídaných i tropickým sladkovodním prostředím, díky čemuž mají tyto sedimenty velice pestré litografické složení. Pevládají mocné vrstvy turonských hornin jako jsou jílovce, slínovce, opuky, jemnozrnné pískovce místy i lupky, pisky až štěrky. Ojedinele jimi pronikají třetihorní neovulkanity (např. fonolit Kunětické hory).

Geologicky nejvíce komplikovanou stavbu má jižní úsek regionu, mnohde s velmi starými (starohorními) metamorfity – rulami, pararulami, fylity, krystalickými vápenci, s pestrá škálou rozmanitých sedimentů z různých období prvohor a také s rozsáhlým železnohorským plutonem, tvořeným hlubinnými karbonovými vyvřelinami typu granodioritů.

Pohyby zemské kůry vytvořily v regionu řadu antiklinál a synklinál. Nejzápadnější je vracavská antiklinála, která probíhá ve směru sz-jjv od Dolního Jelení (okres Pardubice) přes obec Vracav až do jižního okolí Vysokého Mýta (okres Ústí nad Orlicí). Geomorfologicky se projevuje jako Vracavský hřbet. Na jeho okrajích jsou kuesty (PR Střemošická stráž, PP Kusá hora). Východně od vracavské antiklinály probíhá od Vysokého Mýta až k obci Janov jv. od Litomyšle (okres Svitavy) široká sníženina vysokomýtské synklinály. Geomorfologicky se nazývá Litomyšlský úval.

Velmi výrazná a dlouhá (60 km) je potštejská antiklinála, která probíhá od Brandýsa nad Orlicí k Ústí nad Orlicí a dále k jihu, k prostoru východně od Poličky (okres Svitavy). V její ose byl v průlomovém údolí Divoké Orlice obnažen potštejský žulový masiv a v údolí Tiché Orlice u Ústí nad Orlicí krystalinikum s žulou a perm. Východní rameno asymetrické potštejské antiklinály je porušeno semanitským zlomem směru sz-jv. V georeliéfu se výrazně projevuje jako Kozlovský hřbet s četnými kuestami (čely obrácené

většinou východním směrem – PR Psí kuchyně). Východně od semanínské zlomů vznikla orlicko-ústecká synklinála. V terénu se dnes jeví jako sníženina Ústecké brázd, ve které se vyvinuly četné subsekventní vodní toky. Mezi dnešním Ústím nad Orlicí a Opatovem u Svitav se v ní uložily během mladších třetihor mořské sedimenty spodního badenu. Východně od orlicko-ústecké synklinály se vyklenula antiklinála litická. V její ose byl odnosem ze svrchnokřídových hornin obnažen litický žulový masiv a dále k JV poorlický perm. Délka této antiklinály je 60 km. V popisovaném regionu dnes vystupuje na severu jako Litický hřbet a na jihovýchodě jako Hřebečský hřbet, charakterizovaný řadou kuest s čelními svahy obrácenými k východu (PR Rohová).

Čtvrtohorní říční naplaveniny (štěrkopísky) nalézáme v terasových stupních podél údolí Tiché i Divoké Orlice, Labe, Chrudimky, Loučné a dalších toků. Z nich byly v obdobích aridního klimatu vyvátý jemnozrné písky a spraše, tvořící místy přesypy.

Geomorfologie

Mnohotvárný georeliéf pardubického regionu je výsledkem dlouhodobého geologického vývoje od starohor do současnosti. Výškové rozpětí zde dosahuje jedné z největších hodnot v rámci České republiky, a to přibližně od 200 m n. m. na Labi na západní hranici Pardubického okresu po 1423,7 m n. m. na vrcholu Králického Sněžníku v severovýchodní části okresu Ústí nad Orlicí. Z hlediska regionálního geomorfologického členění provincie Česká vysočina náleží region do tří výrazně odlišných soustav (suprovincií): krkonošsko-jesenická (sudetská) v severovýchodní až východní části, Česká tabule ve střední a západní části a česko-moravská v jižní části.

Celé území spadá do provincie Česká vysočina, která je tvořena třemi výrazně odlišnými soustavami (subprovinciemi): krkonošsko-jesenická (sudetská) v severovýchodní až východní části, Česká tabule ve střední a západní části a česko-moravská v jižní části.

Krkonošsko-jesenická soustava je výsledkem geomorfologických procesů alpínsko-himálajského vrásnění ve třetihorách a čtvrtohorách, kdy byly podél zlomů vyzdviženy kry okrajových pohoří České vysočiny. Do regionu zasahují dvě podsoustavy Krkonošsko-jesenické soustavy - Orlická s celky Orlické hory, Podorlická pahorkatina, Kladská kotlina; a Jesenická s celky Králický Sněžník, Hanušovická a Zábřežská vrchovina.

Česká tabule má z větší části rovinatý, na okrajích zvláště georeliéf, převážně na svrchnokřídových, ojediněle i neogenních sedimentech. Do regionu zasahuje čtyřmi geomorfologickými celky: Svitavskou pahorkatinou, Orlickou, Východolabskou a Středolabskou tabulí. Výraznými dominantami jsou v této části neovulkanické kupy, které vyvěřely do jinak rovinatých plošin např. Kunětická hora, Košumberk.

Českomoravská vrchovina tvoří jihozápadní část regionu patří do celku Železné hory, tvořící asymetrickou kru s příkrým jihozápadním svahem při železnohorském zlomu a s mírným sklonem k severovýchodu. Nadmořské výšky nepřesahují 800 m. Velká část tohoto regionu patří do CHKO Žďárské vrchy a CHKO Železné hory.

Přírodní zdroje

Rozvoj oblasti (rozvoj bydlení, infrastruktura) s sebou nese potřebu čerpat nové nerostné zdroje. V rámci rozvoje Pardubického kraje bude využíváno stávajících ověřených zásob, přičemž koncepce surovinové politiky počítá s budoucím využitím ložisek stavebního kamene, štěrkopísků. Místní význam nepřesáhne využití ložisek kvalitních cihlářských surovin a slévárenských písků.

Hlavní faktory, omezující využívání ložisek nerostných surovin, jsou prvky ochrany přírody a krajiny (CHKO, MCHÚ, prvky ÚSES, NATURA 2000), ochrany povrchových a podzemních vod (CHOPAV, PHO vodních zdrojů), ochrana lesního a půdního fondu, na lokální úrovni i střety se stávající infrastrukturou. Řada ložiskových objektů byla vymezena před zavedením těchto prvků ochrany. V konkrétních případech (posuzování dalších prodloužení POPD) bude nutné pečlivě zvažovat váhu obecného zájmu ochrany přírody oproti možnosti hospodárného dotěžení ložiska. Vlivy na primární přírodní zdroje (tzv. neobnovitelné) lze omezit dostatečným využitím druhotných zdrojů surovin.

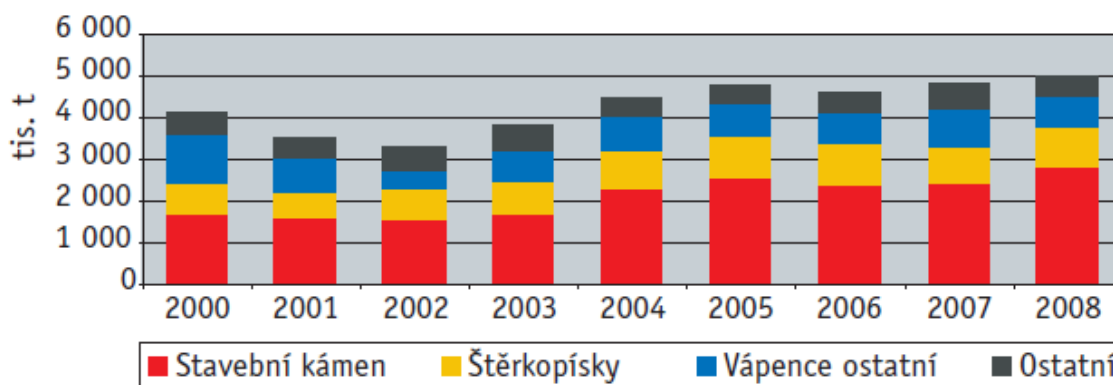
Nerostné suroviny

Území Pardubického kraje náleží z převážné části do oblasti České křídové pánve. Pouze okrajové partie zasahují do oblasti krystalinika Českého masivu. Území kraje je obecně na významnější ložiska nerostných surovin chudé. Jsou zde ve větším měřítku těženy štěrkopísky, lomový kámen a cihlářské hlíny. Ložiska rud byla vázána vesměs jen na okrajové horské a vrchovinné oblasti a byla převážně v historické době vytěžena. Kraj býval významnou základnou těžby manganových rud a pyritu (Chvaletice a okolí), donedávna se dobývaly i žáruvzdorné jíly (Svitavsko), rudy uranu v Železných horách a krátce

polymetaly s barytem v Křižanovicích. V současné době se na území kraje žádné rudy ani palivoenergetické suroviny netěží a žádné ekonomické zásoby ani zdroje palivoenergetických surovin zde evidovány nejsou. Ve Chvaleticích je funkční lom na těžbu žuly, jehož plocha by se měla ještě zdvojnásobit. Zdroje výskytu štěrkopísků jsou především labské terasy, surovinou pro cihlářskou výrobu jsou zejména spraše. Těžba kamene je orientována na vyvlelé horniny.

V Pardubickém kraji se těží především stavební kámen, štěrkopísky a vápence. Těžená ložiska stavebního kamene se nacházejí zejména v lokalitách Chvaletice, Mistrovice, Bystřec, Stašov. Ze štěrkopísků jsou nejdůležitější ložiska Čiperka 1 a Pamětník. Vápence se těží na ložisku Prachovice a slouží převážně k výrobě cementu. Nejdůležitějšími ložisky cihlářských surovin jsou Tuněchody a Holice.

Obr. 11.: Vývoj těžby na území Pardubického kraje (Zdroj: ČGS-Geofond)

3.7. Fauna, flóra a ekosystémy

Z biogeografického hlediska náleží Pardubický kraj do Hercynské provincie. Hercynská provincie zahrnuje většinu ČR, kromě jižní Moravy. Biota této provincie je biotou západní a centrální části střední Evropy. Vegetace je ovlivněna především geologicky starým podložím Českého masivu, na němž se vyvinuly kyselé a živinami chudé půdy. Značná část území je kryta horninami české křídové tabule, charakteristické je zastoupení hadcových ostrůvků. Reliéf je většinou tektonicky rozlámaný, zarovnaný a různě vysoko vyzdvížený, rozřezaný skalnatými údolími řek. Dost častá ložiska humolitů na plochých temenech hor a v podmáčených sníženinách. Podnebí je přechodné, převážně pod oceánickým vlivem, časté jsou regionální zvláštnosti (srážkový stín, teplotní inverze v kotlinách).

Území Pardubického kraje je prostoupeno mozaikou ploch, z hlediska ochrany přírody velmi kvalitních. V území jsou zastoupeny všechny kategorie zvláště chráněných území přírody s výjimkou národního parku. Do řešeného území zasahují, nebo v území leží, 3 chráněné krajinné oblasti (CHKO Orlické hory, CHKO Žďárské vrchy a CHKO Železné hory), 3 ptačí oblasti (Bohdanečský rybník, Komárov a Králický Sněžník), 3 národní přírodní rezervace (z toho je jedna na území CHKO), 2 národní přírodní památky, 38 přírodních rezervací (z toho 12 v CHKO) a 53 přírodních památek (z toho 19 v CHKO). K ochraně výjimečných krajinných hodnot je vyhlášeno 10 přírodních parků. Na území kraje se nachází 39 evropsky významných lokalit.

Flóra

Z hlediska výskytu chráněných rostlin v Pardubickém kraji jich roste na území kraje 16 druhů, které jsou uvedeny v Červené knize. Mezi nimi např. nově nalezená pěchava slatinná (*Sesleria caerulea*) nebo vrba borůvkovitá (*Salix myrtilloides*). Na území kraje se také nachází polovina existujících lokalit vzácného černýše českého (*Melampyrum bohemicum*), na Králickém Sněžníku oměj šalamounek (*Aconitum callibotryon*) a violka žlutá sudetská (*Viola lutea* subsp. *sudetica*). Na několika lokalitách Pardubicka se vyskytuje nedávno popsána orchidej krušík polabský (*Epipactis albensis*). Z fyto geografického hlediska je významný unikátní výskyt ostřice pískomilné (*Carex pseudobrizoides*) na písčinych přesypech východně od Pardubic.

Fauna

Z faunistického hlediska není území Pardubického kraje zvláště výjimečné, převážná část území spadá do českého úseku provincie listnatých lesů s faunou složenou ze zástupců běžných středoevropských druhů,

v severní části území se nacházejí drobnější plochy podprovincie variských pohoří s ochuzenou horskou faunou vzhledem k nepřítomnosti alpínského stupně.

V území jsou zastoupeny následující faunistické okresy (dle Buchar, J. 1983): 7. Polabí, 20. Českomoravská vrchovina, 21. Třebovská vrchovina, 33. Orlické hory, Broumovská vrchovina, Broumovská kotlina

3.8. Ochrana přírody a krajiny

V Pardubickém kraji jsou zastoupeny všechny kategorie zvláště chráněných území přírody s výjimkou národního parku. Na území kraje se nachází mnoho krajinářsky hodnotných chráněných území a přírodních parků. Mezi nejvýznamnější patří velkoplošná chráněná území, která se nacházejí při jihozápadní a severovýchodní hranici Pardubického kraje – chráněné krajinné oblasti Železné hory, Žďárské vrchy a Orlické hory.

Na území Pardubického kraje se k roku 2009 nachází celkem 97 maloplošných zvláště chráněných území. Dále je v tomto území vyhlášeno 308 památných stromů. Na území kraje bylo vyhlášeno 37 evropsky významných lokalit (EVL) a 3 ptačí oblasti soustavy NATURA 2000.

Tab. 6.: Velkoplošná chráněná území v Pardubickém kraji (zdroj: AOPK)

Název	Statut	Rozloha (ha)	Rozloha v kraji (ha)
Železné hory	Chráněná krajinná oblast (CHKO)	28 400	19 194
Žďárské vrchy	CHKO	70 940	19 394
Orlické hory	CHKO	20 400	587

Tab. 7.: Maloplošná zvláště chráněná území v Pardubickém kraji (zdroj: AOPK)

Název	Kategorie	Název	Kategorie	Název	Kategorie	Název	Kategorie
Anenské údolí	PR	Hynkovice	PR	Nemošická stráž	PP	Střítežská rokle	PP
Bahna	PP	Choltická obora	PR	Oheb	PR	Sutice	PR
Baroch	PR	Chrašická stráž	PP	Pelíny	PR	Šejval	NPP
Bažantnice v Uhersku	PR	Kaštanka	PP	Pětinoha	PP	Třebovské stěny	PR
Bohdanečský rybník	NPR	Králický sněžník	NPR	Pivnice	PP	Tůň u Hrobic	PP
Boršov u Litětín	PP	Králova zahrada	PR	Pod skálou	PP	U Kaštánku	PP
Bošinská obora	PR	Krkanka	PR	Podskala	PP	U parku	PR
Boušovka	PP	Kusá hora	PP	Polánka	PP	U Tučkovy hájenky	PP
Buchtovka	PP	Labiště pod Opočínkem	PP	Polom	PR	U vinic	PP
Buky u Vysokého Chvojna	PR	Labské rameno Votoka	PP	Přesyp u Malolánského	PP	Údolí Záhorského potoka	PP
Čenkovička	PP	Les na dolíku	PP	Přesypy u Rokytna	PR	Upolíny Kamenice	PP
Čtyři palice	PR	Letohradská bažantnice	PP	Psí kuchyně	PR	Utopenec	PP
Damašek	PR	Lichnice - Kaňkovy hory	NPR	Ptačí ostrovy	PP	V bukách	PP
Dlouholoučské stráně	PR	Louky v Jeníkově		Ratajské rybníky	PP	V dole	PR
Duny u Sváravy	PR	Maštale	PR	Rohová	PR	V Koutech	PP
Farář	PP	Mazurovy chalupy	PR	Rybenské Perníčky	PP	Vápenice	PR
Habrov	PR	Meandry Struhy	PP	Selský les	PP	Volákův kopec	PR
Hemže-Mýtkov	PR	Mělické labiště	PP	Semínský přesyp	NPP	Vršovská olšina	PP

Hluboký	PR	Mlýnský rybník a rybník Rohlík	PP	Skalka u Sovolusk	PP	Vstavačová louka	PP
Hradisko	PP	Na Hradech	PR	Sněženy ve Vysokém lese	PP	Zadní rybník	PP
Hradní kopec Litice	PP	Na Obůrce	PP	Strádovka	PR	Zemská brána	PR
Hrobka	PP	Na skalách	PP	Strádovské Peklo	PR	Zlámánek	PP
Hrozná	PP	Návesník	PP	Stráž u Trusnova	PP	Zubří	PR
Hubský	PR	Nedošinský háj	PP	Střemošická stráž	PR	Žernov	PR
<i>PP</i>	<i>přírodní park</i>		<i>PR</i>	<i>přírodní rezervace</i>			
<i>NPP</i>	<i>národní přírodní památka</i>		<i>NPR</i>	<i>národní přírodní rezervace</i>			

Tab. 8.: Seznam ptačích oblastí v Pardubickém kraji (zdroj: AOPK)

kód	název	předmět ochrany	rozloha (ha)
CZ0531012	Bohdanečský rybník	chřástal kropenatý	306,75
CZ0531013	Komárov	moták pilich, kalous pustovka	2030,75
CZ0711016	Králický sněžník	chřástal polní	30179,74

Tab. 9.: Seznam evropsky významných lokalit v Pardubickém kraji (zdroj: AOPK)

kód	název	rozloha (ha)	kód	název	rozloha (ha)
CZ0534051	Anenské údolí	39,3975	CZ0530146	Králický Sněžník	1726,2944
CZ0533684	Běstvina - krypta	0,0325	CZ0533307	Kunětická hora	26,941
CZ0533295	Běstvina	19,0903	CZ0530500	Lichnice - Kaňkovy hory	451,2401
CZ0533308	Bohdanečský rybník a rybník Matka	251,3	CZ0535012	Nový rybník	4,1155
CZ0533685	Borová u Poličky	0,0378	CZ0521019	Orlice a Labe	2683,18
CZ0533686	Bouda u Těchonína	0,0399	CZ0533309	Pardubice	2,2371
CZ0533296	Boušovka	1,1297	CZ0533691	Pařížov	0,0398
CZ0533297	Buky u Vysokého Chvojna	29,5266	CZ0533693	Podolská a Páterova jeskyně	0,0398
CZ0534050	Černý Nadýmač	24,3739	CZ0535013	Ratajské rybníky	12,1793
CZ0523267	Divoká Orlice	20,2998	CZ0533312	Rybník Moře	2,2636
CZ0533300	Heřmanův Městec	62,5764	CZ0530149	Rychnovský vrch	353,3297
CZ0533310	Hluboký rybník	6,5229	CZ0533501	Slavická obora	7,4476
CZ0533302	Choltická obora	69,5926	CZ0532132	Střemošná stráž	46,0594
CZ0533304	Chrudimka - Nasavrky	10,8292	CZ0533314	Tichá Orlice	39,1703
CZ0533303	Chrudimka	230,0122	CZ0532131	U Banínského viaduktu	0,9452
CZ0533305	Chrudimka v Pardubicích	2,8163	CZ0533301	Údolí Chrudimky	6,3788
CZ0533687	Jeskyně Bětník	0,0398	CZ0533316	Uhersko	81,1644
CZ0533688	Jeskyně u Horního Újezda	0,0245	CZ0533694	Vranová Lhota	0,0316

ÚSES

Existující územní systém ekologické stability (ÚSES) v Pardubickém kraji obsahuje většinu funkčních nadregionálních a regionálních biocenter a koridorů a pouze menší část není dosud zcela funkční. Při realizaci záměrů dopravní infrastruktury, liniových staveb technické infrastruktury v oblasti elektroenergetiky, plynárenství a kanalizací, je nutné respektovat vymezené prvky ÚSES.

3.9. Krajina

Pro krajinu a přírodu Pardubického kraje je typická rozmanitost a kontrasty. Reliéf se zvedá z úrodné nížiny Polabí až k Orlickým horám a Králickému Sněžníku (1423 m n.m.). Nejnižším bodem je hladina Labe, která má 201 m n.m. Pardubický kraj se nachází ve východní části Čech. Část severovýchodní hranice kraje je zároveň i státní česko-polskou hranicí, odtud je kraj ohraničen jižní částí Orlických hor a nejzápadnějšími svahy Hrubého Jeseníku. Jih a jihovýchod je lemován vrchovinnými oblastmi Žďárských vrchů a Železných hor, střed a západ kraje je tvořen úrodnou Polabskou nížinou.

Vývoj krajiny

Nejstarší osídlení pardubického regionu spadá do období paleolitu. Je doloženo především ojedinělými, často špatně klasifikovatelnými nálezy štipané industrie (tzv. pazourků).

Příchodem obyvatelstva po Trstenické stezce z Moravy začal na Pardubicku neolit (6 000-4 200 př. n.l.) a s ním podstatné změny ekosystémů. Vznikla první dlouhodobá sídliště, objevily se nové výrobní postupy a technologie a změny způsobu obživy – zemědělství. Několikanásobně se zvýšila úživnost krajiny. Přechod na zemědělství snížil na jedné straně spektrum rostlin a živočichů proti období specializace loveckých skupin, zároveň však importoval nové druhy živočichů a kulturních rostlin (obiloviny, textilní rostliny, luštěniny, ovce, kozy a skot). Horské oblasti a části vrchovin zůstávaly pro nepříznivé klimatické podmínky neobsazeny, vyjma drobných výpadů.

Na sklonku neolitu dochází ke značným sociálně ekonomickým změnám, způsobených patrně klimatem a nárůstem počtu obyvatel, jednak přirozeným rozrodem, jednak příchodem nositelů lengyelské kultury z oblasti Karpatské kotliny. Vyšší sociální organizace se projevila budováním kultovních a opevněných sídlišť (Topol, Chrudim, Žumberka).

Eneolit (4 200-2 000 př.n.l.) je charakteristický hospodářskými změnami, jež se promítají i do společenských struktur. Vynálezem oradla se zvýšil význam chovu dobytka. Přednost dostaly travnaté půdy přirozených nebo kulturních stepí. Zároveň se pastevectvím zvýšilo i využití pahorkatin. Obsazeny zůstávají především nížinné partie Pardubicka a Chrudimské tabule. Horské a podhorské části krajiny si stále zachovávají původní charakter. Struktura osídlení má patrnou orientaci na velké vodní toky.

Osídlení starší doby bronzové (2 000- 1 500 př. n. l.) je zde doloženo jen ostrůvkovitě, v zemědělsky nejvýhodnějších oblastech mezi Pardubicemi, Chrudimí a Vysokým Mýtem. V mladší době bronzové (1 200-700 př. n.l.) do tohoto prostoru expanduje kultura lužická, původně pastevecká, tvořící starší horizont popelnicových polí.

Nicméně i v této době se východní Čechy zpožďují za progresivnějších oblastí středočeskou, proto záhy podléhají keltskému vpádu na počátku laténu (mladší doba železná, 500 př.n.l. - 0), což dokládají i nálezy z vypáleného hradiště v Topoli (okr. Chrudim). Keltové obsadili nejúrodnější partie regionu a mimo ně vybudovali v masivu Železných hor i několik osad.

První osady Germánů se na Pardubicku objevují na přelomu letopočtu, na terasách všech větších vodních toků. Mezi Pardubicemi a Přeloučí je doložena těžba drobných ložisek železných konkrécí a využívání v lokální železářské výrobě. Od druhého století aktivity Germánů slábnou; v průběhu šestého století jsou vystřídáni novou vlnou obyvatelstva – Slovany.

Doklady přítomnosti nejstarších Slovanů jsou dosud ojedinělé. Osídlení mělo spíše zemědělský charakter a jeho těžiště se posunovalo jižněji do oblasti Trstenické stezky. Především její vyústění do prostoru zemského hvozdu v okolí Litomyšle získávalo strategický význam. Rozvoj ekonomiky (mj. změna oradla a tím i tvaru polí), vnitrosociálních vztahů a formování státní správy si na přelomu 13. století vynutily změny v topologii krajiny. Mizí rozptýlené dvorcové osídlení a sídla se kumulují v rámci jednoho katastru kolem přirozených krystalizačních objektů, například panských sídel a kostelů. Mezi nimi probíhá další diferenciací, až se vytváří stabilní sídlištní systém v rámci patrimoniální správy, jež s menšími korekcemi funguje až do dneška. Počíná se budovat stabilní síť komunikací s orientací na správní centra, struktura krajiny odpovídá zemědělskému hospodaření a vytváří typické pluziny kolem obcí. Zároveň vrcholí kolonizace území, která byla do té doby pro nízkou efektivitu domácí ekonomiky neosídlena (klimaticky méně příznivé části Ústecka a Svitavska), nebo byla, např. z politických příčin, nepřístupná (zemský hvozdu mezi Čechami a Moravou).

Za touto první vlnou následuje v prostoru Železných hor druhá vlna tzv. „hornické kolonizace“. V průběhu 13. století vznikají první města, tvořící se svým satelitním zázemím, které představují nový krajinný prvek. Celý vývoj byl pozastaven v polovině 14. století, kdy morová epidemie dramaticky snížila počet obyvatel, což spolu se zhoršením klimatu prakticky ukončilo kolonizaci.

Ve druhé polovině 15. století a v 16. století se v rámci centralizované pozdně středověké ekonomiky formují vrchnostenské velkostatky. Zanikají proto některé obce, jež jsou přeměněny na hospodářské dvory, často se specializovanou zemědělskou výrobou, nebo vsi, jejichž pozemky jsou zatopeny rybníky. Vznikají rozsáhlá, velkoryse koncipovaná vodní díla a jejich soustavy. V oblasti Železných hor se rozvíjí těžba surovin, vedle kovů i specializovaná těžba kamene na výrobu žernovů. V hraničních lesích se na sklonku tohoto období projevuje počátek nové vlny kolonizace – sklářská výroba.

Další demografický zlom představovala třicetiletá válka. Vzrostl podíl lesů v některých okrajových partiích regionu, poklesla hospodářská aktivita. Ale již na sklonku 17. a 18. století se obnovuje a postupně rozšiřuje sklářská výroba, přetrvává i těžba v Železných horách. Jako poslední zasáhla lesnaté části regionu výrazná vlna tzv. dřevařské kolonizace. Drastické odlesnění se projevilo i změnou skladby porostu. Především v oblasti Orlických hor a Poličska byly zakládány nové osady. Při tzv. raabizaci – přerozdělení

půdy vrchnostenského velkostatku – byly zakládány (a v některých vsích i obnovovány) poddanské vsi. Na komorním panství Pardubice bylo využíváno především půdy vzniklé vysoušením rybníků.

V druhé polovině 19. století vstupuje do systému poslední z významných prvků současné společnosti – doprava. Ta se, vedle nedostatku výchozích surovin, podílí na úpadku celých tradičních odvětví (např. sklářství na Hlinceku a v Orlických horách). Vybudováním železniční trati Olomouc – Praha se region výraznou měrou stratifikoval hospodářsky. Přijetím nebo odmítnutím propojení se povzbudil nebo podvázal možný průmyslový růst města i jeho okolí (viz rozdíly v rozvoji Chrudimi a Pardubic nebo Svitav a Poličky).

Další podstatné změny lze sledovat zejména od poloviny 20. století. Na severovýchodní části Orlických hor se podepsal odsun německého obyvatelstva po 2. Světové válce, spojený se zánikem samot či osad, v lepším případě se změnou trvale osídlených chalup na rekreační objekty. Pokles intenzity zemědělského hospodaření byl provázen rozvojem krajinné zeleně, ať již ve formě porostů náletových dřevin (olšin, březin apod.) či záměrně vysazovaných jehličnatých monokultur.

Nástup kolektivizace zemědělství během padesátých let přinesl scelování pozemků a maximalizaci výměry lánů nejen v nížinných oblastech Pardubicka, ale mnohde i ve středních polohách regionu. Leckde odsoudil k zániku členitou harmonickou krajinu a nahradil ji kulturní stepí (ve špatném slova smyslu). Devastaci prostředí dovršily často jen politicky motivované pozemkové úpravy v 70. a 80. letech, provázené velkoplošnými melioracemi, které proběhly bezmála na třetině zemědělských pozemků. Znamenaly odvodňování nejen podmáčených, ale mnohde i poměrně suchých stanovišť, likvidaci přirozených vodních toků a volně rostoucí zeleně. Řada rostlinných a živočišných druhů byla regionálně ohrožena či dokonce vyhnula. Ekologické ztráty působila i chemizace prostředí – nadměrné aplikace agrochemikálií (hnojiv, pesticidů) či odpady, včetně dálkového přenosu znečištění vody a ovzduší.

Rozvoj průmyslu, zejména těžby nerostných surovin a energetiky, otevřel hlavně v centrální části regionu těžko zacelitelné rány v podobě výrobních areálů, dobývacích prostorů, odkališť, apod.

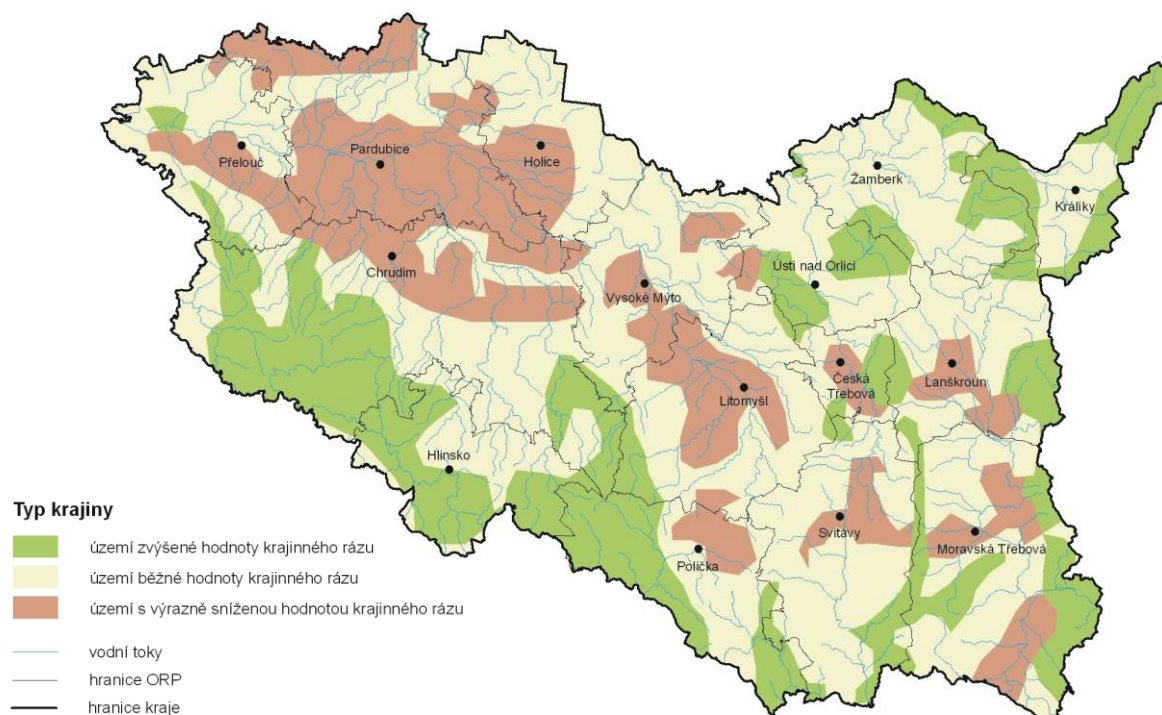
Ochrana krajiny

Pro účely obecné ochrany přírody a krajiny jsou zřizovány přírodní parky. Jsou vyhlášovány na územích hodnotných pro svůj krajinný ráz. Jejich posláním je zachování přírodní, kulturní a historické charakteristiky daného území a jeho ochrana před činnostmi snižující jeho přírodní a estetickou hodnotu, při současném vytváření podmínek pro únosné využití daného území zejména pro turistiku, rekreaci i únosnou urbanizaci v rozsahu nezbytném pro stabilizaci a rozvoj života v obcích (§12 zák.114/1992 Sb). Na území Pardubického kraje se nachází 10 přírodních parků o celkové rozloze 31,5 km².

Přírodní parky v Pardubickém kraji:

- Údolí Krounky a Novohradky
- Doubrava
- Heřmanův Městec
- Bohdalov – Hartinkov
- Údolí Křetínky
- Lanškrounské rybníky
- Jeřáb
- Suchý vrch – Buková hora
- Králický Sněžník
- Orlice, cca 200 km délky - zasahuje do okresů Hradec Králové a Rychnov nad Kněžnou

Obr. 12.: Mapa zachovalosti krajinného rázu v Pardubickém kraji (zdroj: Pardubický kraj)

3.10. Hmotný majetek a kulturní památky

Pardubický kraj dlouhodobě pečuje o své kulturní bohatství, kterým je množství kulturních památek. Jedním z důležitých nástrojů podpory kulturního dědictví je poskytování finančních příspěvků vlastníkům na obnovu kulturních památek z rozpočtu krajů, nebo z grantových programů.

V Pardubickém kraji se nachází množství významných kulturních památek, hradů, zámků, církevních staveb, domů, drobné architektury, např. kapliček, božích muk a soch světců, pokrývajících v podstatě celé jeho území. Z těchto památek je zámek v Litomyšli zapsán na Listině světového kulturního dědictví UNESCO.

Tab. 10.: Národních kulturních památek dle okresů (zdroj: Pardubický kraj)

	Chrudim	Pardubice	Svitavy	Ústí nad Orlicí
Sakrální a církevní objekty	90	63	94	121
Městská architektura	76	170	366	120
Venkovská architektura	58	23	94	66
Technické památky	20	31	8	32
Drobné a sochařské památky	94	73	179	166
Šlechtická sídla a archeologie	55	26	24	26

Národní kulturní památky a památkově chráněná území

Národní kulturní památky:

Hřebčín Kladruby nad Labem
Pietní území Ležáky
Pietní území Zámeček v Pardubičkách
Zámek Litomyšl (UNESCO)
Zámek Slatiňany

Projekt Efektivní veřejná správa a přátelské veřejné služby – Smart administration je spolufinancovaný Evropským sociálním fondem prostřednictvím OP LZZ a krajským rozpočtem.

Zřícenina hradu Kunětická Hora

Městské památkové rezervace:

Litomyšl - MPR
Moravská Třebová - MPR
Pardubice – MPR

Vesnická památková rezervace:

Hlinsko – Betlém

Archeologická památková rezervace:

České Lhotice

Městské památkové zóny:

Brandýs nad Orlicí
Bystré
Česká Třebová
Dašice
Heřmanův Městec
Chrast u Chrudimi
Chrudim
Jablonné nad Orlicí
Jevíčko
Králíky
Lanškroun
Letohrad
Luže
Polička
Předhradí
Svitavy
Svobodné Hamry
Ústí nad Orlicí
Vysoké Mýto
Žamberk

Vesnické památkové zóny:

Svobodné Hamry
Telecí
Vysoká

Krajinná památková zóna:

Slatiňansko – Slavicko

Na území Pardubického kraje se nachází velké množství cenných stavebních památek.

3.11. Dopravní a jiná infrastruktura

Kraj má dobré dopravní spojení se sousedními kraji ve směru západ–východ a poněkud horší ve směru na sever a zejména na jih. Dálnice D11 prochází severozápadním okrajem kraje. Na území Pardubického kraje je v řešení výstavba rychlostní komunikace R35 spojující Hradec Králové a Mohelnicí.

Krajem prochází hlavní železniční koridor mezi Prahou a Ostravou s dopravními uzly v Pardubicích a České Třebové, osobní i nákladní železniční doprava je pro dopravní systém kraje významná. V osobní dopravě přepravila v roce 2008 celkem 11,5 mil. osob, tj. 41 % přepravených osob veřejnou dopravou mimo MHD (zbytek zajišťují linkové autobusy), v nákladní dopravě 21,7 % přepraveného nákladu, což je po Ústeckém a Karlovarském kraji největší podíl železnice na celkové nákladní dopravě ČR.

Automobilizace v Pardubickém kraji je poněkud nižší než v sousedním Královéhradeckém kraji (416 vozidel na 1 000 obyv. oproti 437 vozidlům) a současně se pohybuje lehce pod celostátním průměrem.

Hustota sítě dopravních komunikací v kraji je na úrovni národního průměru, kraj nemá žádné rychlostní silnice a na jeho území leží 8 km dálnice D11.

Vybrané oblasti v okolí exponovaných dopravních staveb (dálnice D11, silnice I. třídy), kde dochází k překračování přípustných imisních limitů znečištění ovzduší (NO_x, PM₁₀ příp. PM_{2,5}, benzo(a)pyren) nebo hluku, budou pozitivně ovlivněny realizací plánovaných záměrů dopravní infrastruktury (přeložky a obchvaty). Podobně klesne imisní a hlukové zatížení v dosud dopravně zatížených místech (např. Vysoké Mýto, Litomyšl, Svitavy), kde dosud chybí dopravní infrastruktura republikového významu (R35, R43). Naopak v bezprostředním okolí nového vedení těchto komunikací se předpokládá určitý nárůst emisí a hluku v důsledku částečného zvýšení tranzitní dopravy (na úkor dálnice D1). Posílení železničních koridorů a příměstská železniční doprava jsou vhodnou alternativou k automobilové dopravě. Nepochybně tím mohou příznivě ovlivnit imisní situaci zejména v lokalitách Hradecko - Pardubické aglomerace.

Do transevropské sítě vodních cest kategorie E patří i magistála E20 Severní moře – Hamburk - Ústí nad Labem - Mělník - Pardubice, která je zahrnuta do dohody AGN. V současné době je připravován projekt s cílem dokončení splavnění Labe do Pardubic v úseku Chvaletice - Přelouč s výstavbou nového plavebního stupně v Přelouči a přístavu v Pardubicích. Současně se připravuje výstavba logistického centra v Pardubicích, kde budou vhodně kombinovány různé druhy dopravy. Z hlediska ochrany přírody v rámci Pardubického kraje je velkým problémem dlouhodobě plánovaná výstavba plavebního kanálu Dunaj – Odra – Labe. Každý zásah do říčního koryta Labe představuje i zásah do krajiny a ekosystémů ovlivňujícím jeho přírodní hodnotu a též vztahy v krajině, kdy se řeka stává nikoliv vodním živlem, ale komunikací.

3.12. Jiné charakteristiky životního prostředí

Nakládání s odpady

Závaznými a hlavními dokumenty na území kraje v oblasti odpadového hospodářství jsou Plán odpadového hospodářství České republiky (nařízení vlády č.197/2003 Sb., s účinností od 1. 7. 2003) a Plán odpadového hospodářství Pardubického kraje (Vyhláška č.1/2004 ze dne 29. 4. 2004 s účinností od 1. 7. 2004).

Pardubický kraj je v produkci odpadů podprůměrným krajem, nadprůměrným původcem je pouze u odpadů z energetiky. Celková kapacita dostupných skládek je dostatečná, a to i vzhledem k převažujícímu nevhodnému způsobu odstraňování odpadů. Z hlediska technické vybavenosti území pro nakládání s odpady neexistují na území Pardubického kraje významné regionální kapacity s výjimkou skládek, spaloven NO a zařízení na zpracování odpadních plastů. Spalovací kapacity pro odpady z humánní a veterinární medicíny jsou v Pardubickém kraji dostatečné. Jako prioritní se jeví výstavba sběrných dvorů a zařízení na separaci a následné materiálové využití odpadů, zařízení na recyklaci stavební suti, kompostárny a jiná vhodná zařízení na zpracování biologicky rozložitelných odpadů. Pro energetické využití směsného komunálního odpadu Pardubický kraj podporuje realizaci zařízení EVO (spalovny) v prostoru Elektrárny Opatovice.

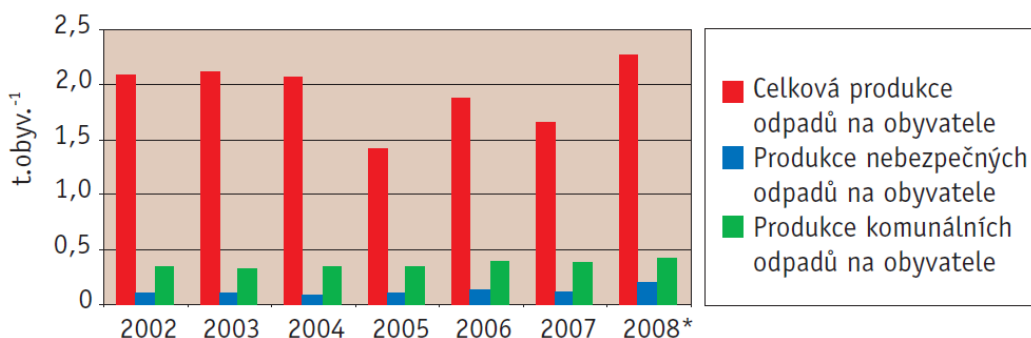
V Pardubickém kraji se nachází cca 10 velkých starých průmyslových zátěží a cca 20 starých skládek s vysokou mírou rizikovitosti. Staré zátěže představují velké nebezpečí pro všechny složky životního prostředí. Tyto zátěže bude s největší pravděpodobností potřeba vytěžit a převést na řízené skládky nebo jinak zneškodnit, protože rizika jejich nebezpečnosti spočívají především v jejich nevhodném umístění na propustném podloží v blízkosti vodotečí, apod.

Vysoká koncentrace chemického průmyslu v Pardubickém kraji určuje i skladbu produkovaného odpadu, stejně jako celkovou produkci. Z hlediska celostátního se v produkci odpadů řadil Pardubický kraj v roce 2008 na 9. místo v ČR.

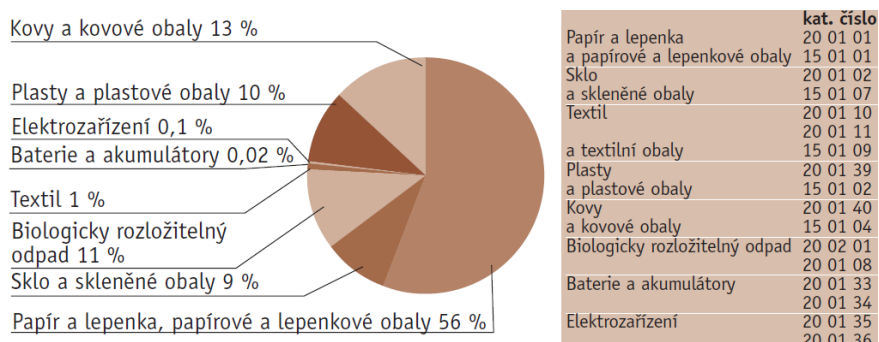
Produkce podnikového odpadu v přepočtu na tis. Kč HDP byla v roce 2008 v Pardubickém kraji nejnižší. Ve zpracovatelském průmyslu vznikla polovina podnikového odpadu, ve stavebnictví třetina.

Produkce komunálního odpadu na obyvatele je výrazně podprůměrná a kraj dosahuje příznivých hodnot ukazatelů v oblasti třídění odpadů (po Královéhradeckém a Libereckém kraji). Nepříznivá situace je u nakládání s odpady celkem, kde podíl odstraněných odpadů více než dvojnásobně převyšuje republikový průměr a je mezi kraji druhý nejvyšší. Zároveň je zde nízký podíl využitých odpadů, což platí zejména pro recyklaci a regeneraci.

Obr. 13.: Produkce odpadů na obyvatele v Pardubickém kraji (t/obyv) v letech 2002-2008, Zdroj: CENIA

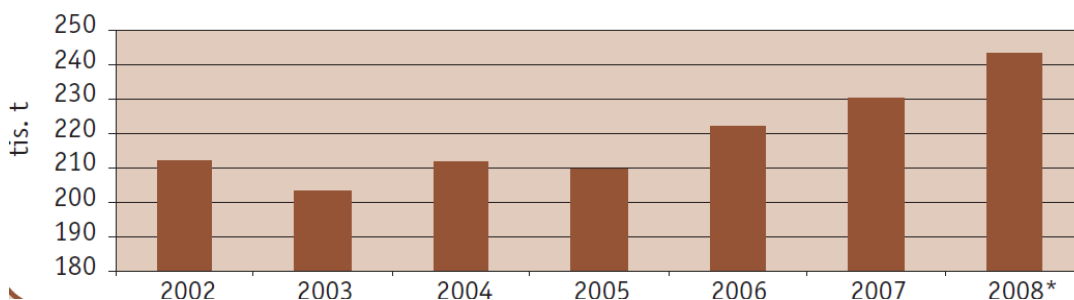

Obr. 14.: Struktura materiálově využitelných složek komunálního odpadu v Pardubickém kraji v roce 2008 (%), Zdroj: CENIA

Největší podíl materiálově využitelných složek z komunálních odpadů tvoří papír a lepenka, kovy, biologicky rozložitelný odpad, plasty a sklo. Naopak nejnižší podíl na materiálově využitelných složkách tvoří elektrozařízení, textil, baterie a akumulátory, což odpovídá celorepublikovému trendu.

Obr. 15.: Množství odpadu ukládaného na skládky v Pardubickém kraji v letech 2002- 2008 (%), Zdroj: CENIA

* údaje pro rok 2008 jsou předběžné.

Zařízení pro nakládání s odpady nadmístního významu v Pardubickém kraji

- skládka nebezpečného odpadu Synthesia, a.s., Pardubice – Semtín;
- skládky tuhých komunálních odpadů:
 - Chvaletice, provozovatel BWM, a.s. Hradec Králové;
 - Nasavrky, provozovatel AVE CZ Nasavrky, a.s.;
 - Hlinsko – Srní, provozovatel EKO Hlinecko, o.p.s.;
 - Třemošnice – Kubíkovy duby, provozovatel TS Třemošnice;
 - České Libchavy, provozovatel EKOLA České Libchavy, s.r.o.;
 - Třebovice v Čechách, provozovatel Eko Bi, s.r.o. Česká Třebová;
 - Lanškroun – Dolní Třešňovec, provozovatel TS Lanškroun;

Projekt Efektivní veřejná správa a přátelské veřejné služby – Smart administration je spolufinancovaný Evropským sociálním fondem prostřednictvím OP LZZ a krajským rozpočtem.

- Choceň – Dvořisko, provozovatel TS Choceň;
- Březinka, provozovatel P-D Refractories, a.s.;
- Bystré, provozovatel TS města Bystré s.r.o.;
- spalovna odpadů v areálu Krajské nemocnice Pardubice;
- spalovna odpadů v Hamzově odborné léčebně pro děti a dospělé, Luže – Košumberk;
- spalovna odpadů EXPLOSIA a. s. Pardubice – Semtín;
- dekontaminační plochy VÚ 5333 Kostelec u Heřmanova Městce, Vodní zdroje EKOMONITOR, spol. s.r.o. Chrudim – lokalita Předhradí, Orlická hydrogeologická společnost, spol. s r. o. Ústí nad Orlicí – lokalita Semanín;
- zařízení k využívání odpadů: TRANSFORM, a.s. Lázně Bohdaneč (recyklační linka na zpracování odpadních plastů);
- GALMET, spol. s.r.o. Chvaletice (extrakce drahých kovů);
- MODELPLAST, s.r.o. Stéblová (recyklace plastů);
- EGO, spol. s.r.o. Chrudim (regenerace stříbra z vývojek a ustalovačů);
- ECOREC, s.r.o. Prachovice–Skoranov – příprava tuhé topné směsi z odpadů a její následné spalování v Cementárně firmy HOLCIM, a. s. závod Prachovice;
- MKF TONY, s.r.o. Proseč u Skutče;
- chráněné dílny společnosti SKP – CEDR v Pardubicích (zpracování televizorů, monitorů, kabeláže apod.);
- PLAST servis CZ s.r.o. Choceň, EKOPLASTIS, s.r.o. Chrast u Chrudimě (využívání plastových odpadů).

Mezi nejvýznamnější problémy v oblasti odpadového hospodářství patří nerespektování principu využití odpadů a převažující ukládání odpadů na skládky, i když se v současné době situace zlepšuje. Tato skutečnost je dána i tím, že v regionu vznikají nová zařízení, kde jsou odpady zpracovávány, nepodařilo se však prosadit postavení kapacitní spalovny. Při preferování využití odpadů před jejich odstraněním hrají velkou roli ekonomické podmínky.

Pardubický kraj má zpracován a schválen „Plán odpadového hospodářství“, který obsahuje vyhodnocení stavu odpadového hospodářství, včetně bilance vztahů mezi produkcí odpadů a nakládání s odpady, stanovení cílů a postupů pro předcházení vzniku odpadů, omezování jejich množství a nebezpečných vlastností a dále pro jejich využívání a odstraňování. Jeho cílem je navrhnout takový integrovaný systém nakládání s odpady, který zefektivní současný systém a upřednostní materiálové a energetické využívání odpadů před jejich odstraněním.

Na tento plán dále navazují Plány odpadového hospodářství původců odpadů, které musí být zpracovány v souladu s předmětnou vyhláškou a samozřejmě v souladu s legislativou. V Pardubickém kraji byla zaznamenána tendence výstavby sběrných dvorů i v obcích s malým počtem obyvatel, což souvisí s potřebou koordinovat odpadové hospodářství v malých regionech.

4. Stávající problémy životního prostředí v dotčeném území

Celkový stav životního prostředí

Území kraje se rozkládá na východě České kotliny. Část severovýchodní hranice je zároveň i státní česko-polskou hranicí, východ je ohraničen jižní částí Orlických hor, horským masívem Králického Sněžníku (nejvyšší vrchol kraje, 1424 m n. m.) a nejzápadnějšími svahy Hrubého Jeseníku, jih a jihovýchod je lemován vrchovinnými oblastmi Žďárských vrchů a Železných hor, středem a západem kraje protéká jeho přirozená osa řeka Labe obklopená Polabskou nížinou.

Mezi nejméně postižená území negativní antropogenní činností patří oblast podhůří a vrchovin (bez větších sídel) ve střední a severní části okresu Ústí nad Orlicí, v jižní části okresu Svitavy a jižní části okresu Chrudim.

Poškozené lesní ekosystémy jsou typické pro hřebenové partie Orlických hor v okrese Ústí nad Orlicí, kde se jen velmi pomalu daří zakládat stabilnější porosty odolné proti nepříznivým povětrnostním a klimatickým podmínkám a škůdcům.

Mezi území s poškozeným životním prostředím lze řadit i zemědělsky intenzivně obhospodařovaná území na velkých plochách, kde je narušen přirozený prvek biodiverzity, protierozní ochrany a dochází k plošnému znečišťování vody dusičnany a fosforečnany (i po snížení dávek hnojení se ještě řadu let uvolňují zásoby vázané v půdě). Zejména se jedná o okres Pardubice, Chrudim (kromě jižní části), západní část okresu Ústí nad Orlicí a severní a střední část okresu Svitavy.

Nejintenzivněji je poškozené životní prostředí v územích s koncentrovaným průmyslem, osídlením a dopravními uzly.

V Pardubickém kraji lze vyčlenit jednu oblast, která se tímto druhem poškození výrazně liší od ostatního území, a to aglomeraci Pardubice. Její další průmyslový rozvoj je předurčen plánovaným splavněním Labe, vybudováním logistického centra, nebo rozšířením provozu letiště. V relativní blízkosti Pardubic se nacházejí navíc dvě významné tepelné elektrárny – Opatovice a Chvaletice a dále město Chrudim, které se stále více propojuje s Pardubicemi. Stupeň poškození životního prostředí zejména chemickým průmyslem a energetikou má rozměry nejvýznamnějších problémů životního prostředí v rámci republiky (např. areál firmy Paramo, včetně detašovaných skládek, úložiště elektrárenského popílku u obou elektráren, apod.). Další významnou sídelní a průmyslovou oblastí, kterou díky napojení na železniční koridor čeká další průmyslový a urbanistický rozvoj, je Česká Třebová – Ústí nad Orlicí. Jako poslední kategorii lze zmínit všechna větší města či menší průmyslová města kraje, která vždy představují zóny s lokálně znečištěným ovzduším (zejména NO_x, ozón a polévatý prach).

Stávající problémy životního prostředí v dotčeném území se projevují zejména v těchto oblastech:

- snížená retenční schopnost krajiny,
- nízká biodiverzita zemědělských ekosystémů,
- snížená biodiverzita monokulturních lesů,
- marginalizace rozsáhlých ploch v krajině,
- emise z malých stacionárních zdrojů (domácích topenišť, především z horších paliv) a z mobilních zdrojů znečišťování ovzduší,
- problém znečištění povrchových vod,
- povodňové stavy,
- dosud zcela nedořešená situace sekundárního čištění odpadních vod, odvádění odpadních vod a nevyhovujícího systému odkanalizování (zejména v obcích pod 2000 ekvivalentních obyvatel),
- celkové snižování rozlohy orné půdy i zemědělské půdy,
- eroze zemědělské půdy,
- přítomnost řady starých ekologických zátěží, i s extrémní rizikovostí,
- problematika brownfields,
- nedokončený páteřní komunikační systém,

- zanedbaná údržba a špatný stav některých komunikací II. a III. třídy resp. místních komunikací.

Emise

Kvalita ovzduší v Pardubickém kraji je nejvíce ovlivňována emisemi z mobilních zdrojů znečišťování ovzduší (doprava) a z malých stacionárních zdrojů (domácí topeniště). Obě zmíněné kategorie zdrojů emitují znečišťující látky do přízemní vrstvy atmosféry. Z regionálního hlediska je v Pardubickém kraji nejvíce zatíženo území okresu Pardubice, a to jak z důvodů zvýšené koncentrace dopravy, tak i soustředěním průmyslové výroby a umístěním na území okresu významných zdrojů znečišťování ovzduší (elektrárna Opatovice a Chvaletice). Zvýšené znečištění v městských centrech je způsobeno nárůstem silniční dopravy a ne vždy správnou dopravní politikou. Alarmující nárůst intenzit silniční dopravy se rovněž nepříznivě projevuje na akustické situaci v městech a obcích kraje.

Voda

Přestože se jakost povrchových vod v ČR dlouhodobě zlepšuje, Pardubický kraj společně s Karlovarským a Ústeckým jsou výjimkou. Tyto kraje zároveň představují kraje s nejnejpříznivějším stavem kvality povrchových vod. Jakost povrchových vod ovlivňují především bodové zdroje znečištění (města a obce, průmyslové závody, objekty soustředěné zemědělské živočišné výroby a staré zátěže). Největším tokem kraje je Labe, ale i ostatní toky jsou významné, například Svitava v Povodí Dyje jako vodohospodářský významný tok, případně Chrudimka nebo Orlice. Z tohoto pohledu mají velký význam čistírny odpadních vod (ČOV) a kanalizační systém, které znečištění povrchových vod zmírňují. Problémem je, že často nejsou instalovány v menších sídlech na horních tocích, kde mají zásadní vodohospodářský význam.

Odpady

Pardubický kraj je v produkci odpadů podprůměrným krajem, nadprůměrným původcem je pouze u odpadů z energetiky. Celková kapacita dostupných skládek je dostatečná, a to i vzhledem k současnému nevhodnému způsobu odstraňování odpadů.

V kraji se nachází cca 10 velkých starých průmyslových zátěží a cca 20 starých skládek s vysokou mírou rizikovitosti. Staré zátěže představují velké nebezpečí pro všechny složky životního prostředí. Tyto zátěže bude s největší pravděpodobností potřeba vytěžít a převést na řízené skládky nebo jinak zneškodnit, protože rizika jejich nebezpečnosti spočívají především v jejich nevhodném umístění na propustném podloží v blízkosti vodotečí, apod.

Staré ekologické zátěže

Na území Pardubického kraje se nachází staré ekologické zátěže i kontaminované průmyslové objekty („brownfields“). I když se v posledních letech podařilo v řadě případů zahájit nebo i ukončit proces jejich odstraňování nebo zabezpečení, stále existuje řada neřešených zátěží, zejména těch, kde náklady na asanaci přesahují cenu vlastních nemovitostí nebo nejsou vyjasněna vlastnická práva.

Řešení starých zátěží má pozitivní dopad např. na ochranu kvality vod (zdroje pitné vody), kvalitu půd, apod. Nejvýznamnější stará ekologická zátěž, která je řešena z prostředků Ministerstva financí ČR, je znečištění areálu Synthesia Pardubice Semtín chlorovanými uhlovodíky, těžkými kovy a ropnými látkami. Na této lokalitě dochází k postupnému vyluhování kontaminantů do Labe a při větších průtocích hrozí nebezpečí znečištění toku. V Pardubickém kraji má několik lokalit se starými ekologickými zátěžemi podnik Paramo, a.s. Jde o hlavní areál závodu a jeho okolí (Sv. Trojice, bývalé parkoviště ČSAD BUS Chrudim) a dále deponie odpadů z provozu rafinerie v letech padesátých až osmdesátých (u obce Blato, Nová Ves, Zdechov, Hlavečnická a Časy). V současné době kraj zajišťuje likvidace starých ekologických zátěží na lokalitách Bor u Skutče, Transporta Chrudim a na lokalitě Hodonín u Nasavrku. Znečišťujícími látkami na těchto lokalitách jsou chlorované uhlovodíky, chlorované pesticidy a ropné látky.

Hluk

Nadměrná úroveň hluku je obdobně jako znečištění ovzduší jedním z nejzávažnějších faktorů působících negativně na zdravotní stav obyvatel a živočichů. Hlavním zdrojem hluku v městském prostředí je pozemní doprava. Kromě okolí frekventovaných silničních komunikací jsou zatíženými oblastmi také okolí železničních komunikací a průmyslových areálů. Dle Akčního plánu pro komunikace I. třídy, který byl zpracován Ministerstvem dopravy ve spolupráci s Ředitelstvím silnic a dálnic ČR, je navrhována řada dílčích opatření ke snížení hlukové expozice dotčených obyvatel (ke kterým patří výstavba obchvatů nejvíce zatížených měst Holice- již dokončen, Chrudim, Vysoké Mýto, Pardubice a výměna oken s vyšší neprůzvučností v místech, kde realizace dopravně-technických opatření nebude tak účinná).

Projekt Efektivní veřejná správa a přátelské veřejné služby – Smart administration je spolufinancovaný Evropským sociálním fondem prostřednictvím OP LZZ a krajským rozpočtem.

Vedle protihlukových opatření se v akčním plánu dále uvádí dlouhodobá strategie ochrany před hlukem, která zahrnuje:

- realizací obchvatu města Svitav (silnice I/43). Časový horizont 2011 – 2013;
- výstavbu přeložky silnice I/36 Trnová – Dubina (časový horizont 2012 – 2014) a přeložky silnice I/2 (časový horizont 2010 – 2012);
- výměnu oken v chráněných objektech situovaných v okolí silničního průtahu městem Přelouč. Realizace obchvatu Přelouči je naplánována až po roce 2020.
- Holice – Býšť – bude řešeno výstavbou R35 v úseku Opatovice nad Labem – Zámorsk, realizace do roku 2016;
- Chrudim – bude řešeno 2. a 3. etapou obchvatu Chrudimi – přeložka I/37 v úseku Medlešice – Slatiňany, v letech 2009 – 2014.

Ze strategických hlukových map vyplývá, že na území Pardubického kraje žije 6635 osob, které jsou obtěžovány hlukem v denní době a 10039 osob, které jsou obtěžovány v noční době.

Počet obyvatel žijících u nejméně frekventovaných silnic, kteří jsou vystaveni hluku překračujícímu hygienické limity, uvádí následující výčet. Celková čísla budou avšak u většiny měst řádově vyšší.

Nejméně zasažené obce v Pardubickém kraji:

1. Přelouč (silnice I/2) – 8,55% obyvatel obce
2. Svitavy (silnice I/34, I/43) – 7,51% obyvatel obce
3. Holice – Býšť (silnice I/35) – 6,09% obyvatel obce

V oblasti aglomerací Hradec Králové – Pardubice – Chrudim (tzv. Východočeský dopravní integrovaný systém – VYDIS) je zaveden integrovaný dopravní systém hromadné přepravy osob (IDS) a počítá se s jeho postupným rozšiřováním i do dalších částí kraje (okres Svitavy a Ústí nad Orlicí). Rozhodujícím kritériem IDS je co nejefektivnější způsob dostupnosti cílů cest. Základní úloha IDS tedy spočívá v optimalizaci hromadné přepravy osob tak, aby byla schopna konkurovat individuální automobilové dopravě a tím zajistit nepřetěžování komunikační sítě a nezhoršování životního prostředí.

Shrnutí

Problémem Pardubického kraje v oblasti ovzduší jsou zejména emise NO_x, jejichž množství se zvyšuje především v důsledku nárůstu dopravy. Druhým problémem z hlediska kvality ovzduší je množství TZL, hlavně prašných částic velikostní frakce PM₁₀. Nárůst znečištění je patrný i u koncentrací přízemního ozonu ve městech. V neposlední řadě je důležité i snižování emisí NH₃. Pro Pardubický kraj je příznačná absence množství dopravních obchvatů populačně silných a dopravně významných sídelních útvarů. Vliv na stav a kvalitu ovzduší mají i kongesce a problematika zkapacitnění silnic. Znečištění ovzduší v návaznosti na přítomnost zdrojů a meteorologické podmínky (dlouhá zima) může v území kraje přinášet i pravděpodobné vlivy na zdraví, kterými jsou změny dýchacích funkcí dětí i dospělých, vyšší respirační nemocnost, zvýšená medikace, hospitalizace, zvýšená pravděpodobnost úmrtí s maximem u chorob kardiovaskulárních a nádorových. Může docházet ke změnám reprodukčních funkcí a více tam, kde existují ještě další expozice látkám s tímto účinkem (chemický průmysl).

V oblasti ochrany vod je nezbytné vyřešení rekonstrukce a intenzifikace stávajících čistíren odpadních vod a doplnění a rozšíření navazujících kanalizačních systémů. Nutností je uvedení vypouštění odpadních vod z těchto ČOV do vod povrchových do souladu jak s platnými právními předpisy na úseku vodního hospodářství v České republice, tak i příslušnou směrnicí ES o čištění komunálních odpadních vod. Stejně tak je nutné i zajištění odpovídajícího čištění odpadních vod včetně řešení kanalizace u obcí dosahujících počtu 2000 obyvatel. Je nutné snížit znečištění toku Labe látkami s neuroendokrinně dysrupčními vlastnostmi, jako jsou chlórbenzeny a polycyklické aromatické uhlovodíky.

V místech, kde dosud nedošlo k sanacím a existuje dosud environmentální a zdravotní riziko, nerealizovat obytnou zástavbu do doby odstranění staré ekologické zátěže. V oblasti starých ekologických zátěží je nezbytná potřeba sanace areálu závodu Synthesia, a.s. Pardubice.

Na úseku ochrany přírody a krajiny a ochrany půdy přetrvává tlak na výstavbu ve volné krajině na okrajích sídel (tzv. urban sprawl), která však narušuje jak krajinný ráz, tak cenné biotopy a nejkvalitnější pozemky. Takto dochází k výrazné fragmentaci volné krajiny. Přetrvává i snaha o intenzivní produkční využití půdy

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PARDUBICKÝ KRAJ

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

na zorněných katastroch i se všemi nepříznivými důsledky (erozní splachy atp.). Zemědělské dotační programy z Evropské unie cílené na snížení intenzity obhospodařování často vedou k opačnému důsledku – likvidace mezí a obhospodařování na hranice pozemků. Stále se objevuje problematika intenzifikace rybníčního hospodaření (hnojení, krmení, používání pesticidů) s předpokládanými negativními vlivy jak na biotop vlastních rybníků, tak na vodní toky a nivy v povodí pod rybníky. S tím souvisí i řešení problematiky narušeného vodního režimu krajiny.

ČÁST D

PŘEDPOKLÁDANÉ VLIVY KONCEPCE NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A VEŘEJNÉ ZDRAVÍ

1. Předpokládané vlivy koncepce na složky životního prostředí a veřejné zdraví

Program rozvoje kraje je základním střednědobým koncepčním dokumentem kraje. Slouží k podpoře rozvoje území kraje a současně i jako nástroj řízení této podpory.

Jedním z průřezových úkolů programu rozvoje kraje je zformulovat a rozfázovat rozvojové aktivity kraje na období čtyř let tak, aby co nejučinněji přispívaly k vyváženému rozvoji územního obvodu kraje. Limitem jsou mu vlastní disponibilní finanční rozpočtové prostředky.

Posuzování vlivů Programu rozvoje Pardubického kraje bude probíhat tzv. ex-ante, tj. v průběhu tvorby vlastní koncepce. V rámci posuzování bude aplikován princip předcházení případným předpokládaným vlivům pomocí formulace podmínek resp. limitů k jednotlivým dotčeným opatřením. Průběžně se zpracováním koncepce tak bude v rámci posouzení SEA poukázáno na významné vlivy na životní prostředí a veřejné zdraví a dokument bude optimalizován tak, aby došlo k eliminaci případných očekávaných negativních vlivů nebo k jejich maximálnímu zmírnění.

Vzhledem k charakteru koncepce, která ve střednědobém horizontu rozvíjí základní prioritní směry rozvoje kraje, které byly definovány ve Strategii rozvoje kraje, nelze na úrovni SEA posouzení hodnotit konkrétní vlivy na jednotlivé složky životního prostředí resp. veřejného zdraví bez znalosti technického řešení a územní lokalizace jednotlivých podpořených projektů. To bude zejména v případě tzv. tvrdých investic naplní následujících stupňů přípravy konkrétních projektů, které budou vyhodnoceny z hlediska vlivů na životní prostředí v procesu EIA, a to do hloubky úměrné jejich potenciálním vlivům (dle rozsahu stanoveného ve zjišťovacím řízení).

Míra vlivu na jednotlivé složky životního prostředí bude záviset na stanovených opatřeních a jejich lokalizaci do konkrétního území. Program rozvoje kraje je zaměřen na vyhledání cílových aktivit vhodných k financování z limitovaných veřejných zdrojů v kompetenci kraje. S ohledem na stávající stav ekonomiky v širším měřítku a limitovaný objem finančních prostředků kraje lze předpokládat, že realizovaných investičních projektů nebude v daném časovém horizontu velké množství a bude se s velkou mírou pravděpodobnosti jednat o projekty, jejichž územní resp. stavební řízení již bylo zahájeno, a tudíž probíhá i jejich hodnocení vlivů na životní prostředí na projektové úrovni.

Dle aktuální verze rozpracované návrhové části Programu rozvoje Pardubického kraje (stav k 13. 12. 2010, viz kapitola B.6) může mít Program, zejména v prioritní oblasti B. Ekonomický rozvoj, možné negativní vlivy na životní prostředí - jedná se především o plánované aktivity v oblasti rozvoje dopravní infrastruktury a infrastruktury cestovního ruchu. Tyto negativní vlivy však lze kvantifikovat pouze na konkrétní projektové úrovni se znalostí technologického řešení a konkrétního územního průmětu jednotlivých projektů. Na úrovni deklarace podpory řešení konkrétních cílů, což je předmětem řešení PRK, nelze přesně stanovit vlivy na konkrétní složky životního prostředí a už vůbec ne na konkrétní území v rámci kraje.

Na druhé straně lze očekávat příznivé vlivy koncepce zejména vzhledem k významné podpoře zlepšování stavu životního prostředí a zmírňování dopadů lidské činnosti na životní prostředí. Tato podpora je směřována především k ochraně podzemních a povrchových vod, rozvoji vodohospodářské a protipovodňové infrastruktury, optimalizaci systému odpadového hospodářství, výsadbě zeleně, usměrňování urbanizačních aktivit, podpoře multifunkčního zemědělství a péči o krajinu. Dále je významně vyjádřena podpora zvyšování bezpečnosti obyvatel, vzdělanosti a rozvoji venkova.

Vyhodnocením konkrétních vlivů koncepce v její finální verzi se bude zabývat Dokumentace SEA, jež bude zpracována cca v průběhu první poloviny roku 2011 v rámci další fáze procesu posouzení vlivů koncepce na životní prostředí.

2. Vlivy koncepce na referenční cíle ochrany životního prostředí

Ochrana životního prostředí je (resp. bude) hodnocena v rámci vyhodnocení SEA na základě tzv. referenčních cílů ochrany životního prostředí. Tyto referenční cíle vychází (resp. budou vycházet) z existujících mezinárodních, národních nebo regionálních koncepčních dokumentů (viz kapitola 8. Vztah k jiným koncepcím a možnost kumulace vlivů).

Pro určení cílů ochrany životního prostředí (dále „referenční cíle“) byla provedena analýza cílů specifikovaných v dokumentech na národní, mezinárodní i regionální úrovni. Na základě této analýzy, analýzy stavu životního prostředí a hlavních problémů životního prostředí v regionu budou vybrány referenční cíle, které jsou relevantní pro obsahové zaměření PRK Pk a které tak tvoří základní referenční rámec pro hodnocení vlivu koncepce na životní prostředí.

Je předpokládáno, že sada referenčních cílů ochrany životního prostředí a veřejného zdraví bude vycházet rovněž z vyhodnocení Národního rozvojového plánu pro programové období 2007 - 2013 z hlediska vlivů na životní prostředí a z vyhodnocení vlivů na životní prostředí u klíčových regionálních rozvojových dokumentů tj. ROP NUTS II Severovýchod, Integrovaný plán rozvoje města Pardubice a další regionální rozvojové koncepce se zohledněním specifík Pardubického kraje. Tím bude zajištěna kontinuita s nadřazeným národním programem i ošetřeny lokální charakteristiky oblasti.

Podrobné vyhodnocení vlivů Programu rozvoje Pardubického kraje na životní prostředí a veřejné zdraví bude předmětem dalšího postupu SEA, pokud se tak stanoví v závěru zjišťovacího řízení. Rozsah a obsah vyhodnocení bude zaměřen na vyhodnocení kvality popisu a hodnocení trendů ve vývoji kvality životního prostředí, zpracuje cíle ochrany životního prostředí a zdraví do návrhu strategických cílů Programu rozvoje kraje, zajistí soulad navrhovaných opatření s cíli ochrany životního prostředí, posoudí vlivy navrhovaných aktivit na životní prostředí a navrhne systém pro implementaci Programu rozvoje Pardubického kraje a sledování jeho reálných vlivů na životní prostředí.

Pro vyhodnocení vlivů Programu rozvoje Pardubického kraje je předběžně navrhována následující základní sada referenčních cílů.

Tab. 11.: Referenční cíle ochrany životního prostředí - návrh.

	Složky ŽP a problémové okruhy ochrany ŽP	Referenční cíl
1.	Znečištění ŽP	1.1 Snižovat emise všech znečišťujících látek, s důrazem na oxidy dusíku
2.	Doprava	2.1 Snižovat zatížení dopravní sítě Pk zejména tranzitní a nákladní silniční dopravou 2.2 Podporovat ekologicky šetrné formy dopravy
3.	Ekosystémy	3.1 Chránit ohniska biodiverzity a omezovat nevhodné využívání přírodních a přírodě blízkých částí krajiny
4.	Ochrana půdy	4.1 Omezit nové zábory půdy, regulovat neřízenou suburbanizaci 4.2 Podporovat využívání brownfields
5.	Krajina, kulturní dědictví	5.1 Chránit krajinný ráz a kulturní i přírodní dědictví
6.	Odpady	6.1 Omezovat množství a zvýšit energetické a materiálové využívání odpadů
7.	Environmentální vzdělávání	7.1 Posilovat odpovědné chování obyvatel k životnímu prostředí, zdravý životní styl, poskytování informací, podpora ekologické výchovy a vzdělávání
8.	Hluk	8.1 Snižovat zatížení životního prostředí a obyvatelstva hlukem
9.	Nakládání s přírodními zdroji	9.1 Snižovat spotřebu a racionálně využívat neobnovitelné zdroje surovin a energie
10.	Ekologické zátěže	10.1 Odstraňovat staré ekologické zátěže
11.	Voda	11.1 Optimalizovat zásobování obyvatel nezávadnou pitnou vodou, odkanalizování a čištění odpadních vod 11.2 Zlepšovat stav a ekologické funkce vodních útvarů, zvyšovat retenční schopnost území

ČÁST E DOPLŇUJÍCÍ ÚDAJE

1. Výčet možných vlivů koncepce přesahujících hranice České republiky

Implementací Programu rozvoje Pardubického kraje nevzniká významné riziko negativních přeshraničních vlivů.

2. Mapová a jiná dokumentace týkající se údajů v oznámení koncepce

Součástí oznámení není žádná mapová nebo jiná přílohová dokumentace.

3. Další podstatné informace předkladatele o možných vlivech na životní prostředí a veřejné zdraví

Hodnocení vlivů Programu rozvoje Pardubického kraje na lokality soustavy Natura 2000

Jakákoliv koncepce, která může samostatně nebo ve spojení s jinými významně ovlivnit území evropsky významných lokalit nebo ptačích oblastí, podléhá hodnocení důsledků její realizace na toto území a stav jeho ochrany.

V souvislosti s posouzením SEA byly osloveny všechny příslušné orgány státní správy a správy chráněných krajinných oblastí v Pardubickém kraji, v jejichž obvodu působnosti se nacházejí lokality soustavy Natura 2000, se žádostí o stanovění, zda může mít Program rozvoje Pardubického kraje samostatně nebo ve spojení s jinými vliv na lokality soustavy Natura 2000.

Jedná se konkrétně o tyto orgány ochrany přírody a krajiny:

- Krajský úřad Pardubického kraje
- Správa Chráněné krajinné oblasti Orlické hory
- Správa Chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy
- Správa Chráněné krajinné oblasti Železné hory

Vzhledem k tomu, že CHKO Žďárské vrchy a CHKO Železné hory ve svých stanoviscích nevyloučily možnost ovlivnění lokalit soustavy Natura 2000, bude v rámci posouzení vlivů koncepce na životní prostředí zpracováno rovněž posouzení vlivů Programu rozvoje Pardubického kraje dle § 45i zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Toto posouzení se stane součástí SEA dokumentace. Vyhodnocení vlivů koncepce na lokality soustavy Natura 2000 bude zpracováno držitelem autorizace dle § 45i zákona, o ochraně přírody a krajiny. Obdržená vyjádření orgánů ochrany přírody jsou doložena v příloze tohoto dokumentu při jeho předložení příslušnému orgánu pro posuzování vlivů na životní prostředí (MŽP).

4. Stanoviska orgánů ochrany přírody dle § 45i odst. 1, zákona č. 114/1992 Sb.

- I. Stanovisko CHKO Orlické hory, č.j. 001691/OH/2010 ze dne 3. 1. 2011 – vyloučen vliv
- II. Stanovisko KÚ Pardubického kraje, č. j. 91048/2010/OŽPZ/Pe ze dne 5. 1. 2011 – vyloučen vliv
- III. Stanovisko Správy CHKO Žďárské vrchy, č.j. 4139/ZV/2010 ze dne 7. 1. 2011 – nevyloučeno vliv
- IV. Stanovisko Správy CHKO Železné hory, č.j.1531/ZH/2010/AOPK ze dne 6.1.2011 - nevyloučeno vliv

Projekt Efektivní veřejná správa a přátelské veřejné služby – Smart administration je spolufinancovaný Evropským sociálním fondem prostřednictvím OP LZZ a krajským rozpočtem.

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

KONEC HLAVNÍHO TEXTU OZNÁMENÍ

Datum zpracování oznámení, podpis zpracovatele oznámení a seznam osob, které se podílely na zpracování oznámení se nachází v jeho úvodní části. V části A oznámení je rovněž uveden podpis oprávněného zástupce předkladatele.

Projekt Efektivní veřejná správa a přátelské veřejné služby – Smart administration je spolufinancovaný Evropským sociálním fondem prostřednictvím OP LZZ a krajským rozpočtem.

Strana 50 (celkem 50)